МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхенча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

102 (3959). | Шинарди, 25 август. 1964 шу. | Мах 2 кап.

КПСС ОБКОМЕ

«НАДТЕРЕЧНЫЙ» ЯХАЧА СОВХОЗЕ ГУЙРАН ЯЛАТАШ ДIАДЕРА ЮКЪЕРЧА ДОККХИЙЧА КХОАЧАМБОАЦАРЕХ

КПСС обкома бюрос белгалдаьккхар, 1965 шера лаккха хьувкъамаш кхеаар духьа лард йоллара беш болх болх Наурски производственни управлене «Надтеречный» яхача совхозе во вIаштIехьбаьккха хилар. Во вIаштIехьдаьккха лел гуракхьа хлатаи дIадера кийчо егга, агротехника чIоагIа телха а цу деладу балхаш. Масала, 17 август тIекхоачача хана гуйран ялатап дIаде яха дезаш хиннача 9000 гектар лаьттах аьхар дацар 6500 гектар мара. Нохаршта предплужникаш йоаццаш, юкъе йовкъаш йоажийташ ду оахам, эгIарен маIарен кхай юхьигаш ахац, кIоаргалга даллача ший бовамах ахац лаьтта. Во кийчду фу. 1842 тоннах цIендаь а лаборатора тохкамбаь а даьла фу 920 тонн мара дац, е деррига лаьча фух ях да. Фу кхедара гIулакх тесса леладер бахьан долаш воча сортех, совнагIа хIамаш лукха уш да гуйран кIа, сорте цIенагIа диллача 3—4-ча категорех мара дац из. Фух тоха езаш йола ядохимикаташ тIаззац.

32 сеялка я совхое, цхьабакъда, церна ремонт а яц, уж фу дIйтасса кийча а яц.

Гуракхьа ялатеш дIадера балха дIадоладаь оттаьдых хIапл а, сеяльщикаш хержабац. Кхы а вогIа лаьтт знбь ахара гIулакх. Планах 9800 гектар аха езаш йолча эибах бокъонда аьхар яц 450 гектар мара. Из оахам а иштта во деш да.

Белгалъяьккхай цхьаькха дика а де йиш йоацаш йола факт: шортта органически удобренеш йоллашехьа а, керттора оахам деча хана уж товсаш яц, ужжамо мара кхы пайда баэш яц минеральни удобренеш а.

Совхоза директорен специалистийн эгIоэнгахьара цхьенкха белхтоккам да хетаи болх лелабер бахьан долаш да уж доккхий кхоачамбоацараш хилар. Цу боахама керттерча агронома нов. Вулдыгина кулгал во ду гуйран ялаташ дIаде кийчо ярни знбь ахаран, агротехника чIоагIа телхавр могийт, лоадама новкъостал дац, беха боагIача тайпара болх хьабехац отделений управляющешкарен бригадиршкарен.

Производственни управленей парткомои гуйран ялаташ дIаде кийчо дра юкъе цIенхаштара кхоачамбоацараш долгеж совхоз знбь ахара гIулакх во латтилген цоаш е ковшашхьа а, ханназа да дезар даьдац уж кхоачамбоацараш дIадахара. Цар а цу тайпара болх кIезига хьабех специалисташкара, гуйран культураш кхеара, агротехника цIенхаштта кхоачашъяра хьалхара цар лоархIамии бехктоккхами лакхбац, из телхаега шоапита ховшешехьа а Iадда Iа.

КПСС обкома бюрос «Надтеречный» совхоза директор нов. Ветошкин лекхарийла ваьа белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара совчехка де дезар де, дикен ший ханнахьен лаьтта кийчделга, гуйран культураш дIаера кийчо егга, знбь балхата Iалашде. Цу гIулакха:

1-гIа сентябрь хьатIакхачалехьа фу цIендаь дикаха, дIадуача кондицага из кхоачаде, лабораторе цунна тохкамбе беза;

из хе хьатIакхачалехьа ремонт яь яха еза ерригаа селкаш а ялатаи дIадеран знбь ахаран хилаиза эргйоаца кхийола юртбоахама машинаш а;

лаьтта ахара мел эш трактораш хьожвен шин смена цар болх белга вIаштIехьдаккхен деза, хIара дибийся массаза довл трактористаш кувцалуйта юкъера дIе а даьякха;

лаьтта ахара, гуйран ялаташ дIадера, знбь ахара йола зелани хIара отделенеген бригадаген дIаккхачийта, балха планаш оттае еза, техникахи кхийолча ресурсашех пайда а къахьегама оаарле дика йолаш а пайда эцлга цар тIа балтае а доаххаш;

предплужникаш йоаккача нохарашца де деза оахам; нагахьа санна лаьттанца кхоачамболлаш тIоадал йоацаш хуле, нохарах, волокушах, кхалнигаш йолча катока секцех латта лаьтта оаха комбинированни агрегаташ делае еза. Нагахьа санна кхалнигаш агIа катокаш йоацамхуш, лаьтта оахача агрегатаьшта юкъеяхьа еза шера саьнаш дола катокаши дисковы лущальникий секцеши (вырдекьара);

керттера оахам дерга дол-ча лаьтта моттигерен минеральни удобренеш товсалта вIаштIехьдаккха деза;

1-ча сентябрал тIехьа ца йоалийташ мел эш ядохимикаташ тIоаза а уж теха дерттIа фу кийчде а деза;

хьажкIаши кхыйола нух [illegible] культураши дIаера мел еш кIоарга ахха знбь кийчъе еза;

къаьстта уйла тIаяхийта еза оахам дика дора, фу дIатассале лаьтта кийчдара, гуйран ялаташ дика цIадера, балха тIа брак ца хилийтара; листача мугIарчех, урагIен нхорагIен, кIал дIайийна дикагIа йола культураш хиннача кхашка дIаде деза гуйран ялаташ, оттабаьча боарамах лукха а кIоарга а фу дIе а тоссаш;

гуйран ялаташ шоай ханнахьен дикен дIадера а знбь ахара а хьалхара бехктоккам лакхбе беза отделеней управляющей, бригадирий, специалистий.

Совхоза партийния профсоюзни организацеш, директор, специалисташ декхарийла ба гуйран кхашкара балхаш толаме чакхдахар духьа шерра социалистически яхь йоаржае, яхьа итогаш шерра дIайовзийтилга Iалашде, лаьтташ оахачен гуйран культураш дIаювчен механизаторий толашагIа йола опыт юкъеяккхьа а дIайоаржае а.

Совхоза предплужникаш кларца а лаьтта оаха агрегаташ кийчъяра а новкъостал де деза «Сельхозтехника» республиканска объединене.

Производственни управлене партийни комитет, Наурски производственни управлена, хиш дехка лаьтташ леладарен «Надтеречный» совхозе а кхыча боахамашка а хии боахамен министерство декхарийла а оахам делга миштта лед а из дика лой а, фу, техника дика кийчйой хьожаш, гуйран ялаташ дIадера лоаттабу тIахьожам чIоагIбе, агротехника толхаяра бехке бераш чIоагIа бехктохаме а озаш.

Гуйран ялаташ дIадера кийчо ярен знбь ахарен лаькъе «Надтеречный» совхозера тучадеьха кхоачамбоацараш республика кхыча районий дукхача колхозашка, совхозашка а долаш хилар тергал а дае, юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство, хиш дехка лаьттаи леладарен хии боахамен министерство, «Скотооткорми» трест, «Грозный» яха производственни - совхозни объединене, производственни управленей парткомаш, производственни колхозно - совхозни управленеш, колхозийн совхозийн кулгалхой декхарийла ба хIара боахаме, отделене, бригае гуйран ялаташ дIадера кийчо ярен знбь ахарен гIулакхаш миштта лел геттара сиха хьажа а уж балхаш дика вIаштIехьдаьха чакхдахара дизза дергдоацар де а.

КПСС ОБКОМИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ПАРТИЙНО-ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ТIАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ШЕЛКОВСКИ УПРАВЛЕНЕ БОАХАМАШКА ДОАКЪАР КИЙЧДАРА ХЬАКЪЕХЬА

ГучаяьННад, дукхача колхозий правленеша юкъара хьайбаш доакъарийна Iалашдара гIулакх тесса лятта хилар бахьан долеш Шелковски производственни боахамаше доакъар йоадера планаш 1963-ча шера гIожача доакъарийна алхха 61 процент, силосе — 56 процент, концентраташта — 16 процент мара кхоачашъьяна хилар. Дукха тIожа доакъар дисаш хьайбаша Iа дIаккхаргдолча дIатIа ца оаш, цунах цкьадар телхар.

Иштта из гIулакх хилар бахьан долаш Iаи вамалахь кхоачамкхилал да доакъар хилапар хьайбашта, хьайбаш гIелделар, цунах чукнахьа яьлар хьайбай продуктивакость, дукха хьайбаш дейра.

Вавча тохкамах гуча йадаллара, совхарчи Iай хиннача гIулакхех хьекъал яйщаац производственни управленеи колхозий правленешен, хьайбашта доакъар кийчдара гIулакх дикка товлара укх шера а эшшаш дола бахкаш деш бац уж. Масала, ерригача управлене 85 эзар тонн силос дIайоала езаш план йолча метте, 20 август хьотташ ерригa дIаеллар 15,1 эзар тонн мара ца е 18 процент. хIаьта Менжински цIерахчен (председатель нов. Даутов) «Коммунизмага бода никъ» яхачен (председатель нов. Картавцев) колхозаша еррига а 9—11 процент мара кхоачашъьяц план.

Иштта во дел гIожа доакъар кийчделга а. Говрашка йол хьокха машинаш драиька а кара макгал хьоктача лаьха бригадаш вIашагIтеха а вIаштIехьдаьккхадад лаьтув боапоча дадача лаьтташкара хоададача лаьтташкара, нахкъийн каналийн йистовIкара [illegible] хьокхилга. Планах 69 эзар тонн кийчде дезача метта, кийчдаь гIожа доакъар дерригa а 23,6 эзар тонн е 34 процент мара дац. Къаьстта во латт гIожа доакъар кийчдара гIулакх Менжинске цIерахча колхозе.

КПСС обкомен Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен партийно-паччахьалкхен тIахьожама комитето Шелковски производственни управлене начальник нов. Самарский а колхозий председателаш а декхарийла баьб колхозашка доакъар кийчдарел аьькъера цIенхаштара кхоачамбоацараш дIадахара мел эшар де, юкъара хьайбаш доакъарийна дизза Iалашше. Цу гIулакха дизза дергдац:

Хье а гулъеш свекла, коартолий чIIегIаш, ялата лаьрхIа чувйцача хьажкIий гIадамаш силосе дIадохкилга; цу бахкий алон а уж чакхдахара графикаш а оттаелга, силосе дIайохка лаьрхIа баьцаш вIалла йоа ца егга, кербламд а тохаш силос дIайоллилга, Эшшача тайпара учет оттаедга, автотранспортага оасаре боле байтилга, силос траншенашка дIайоллара болх сихха йистебоаккхилга, силос во-дика дIайоллара бехктоккхамера вех хьожабелга;

ча вIашкатохилга укх гаргарча хана йистедоаккхилга. гIожа доакъараш кийчдеча хана цуйца цкьана хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттигашка уж дIатIаувзилга. колхозашка йолаш йолча масса тайпа транспортах йиш макуале дикагIа пайда а эцаш;

гIожача доакъарех дикагIа пайда [illegible]ра ноябрь бутт кьахиалехьа доахан кхоабача хIара ферме ча кийчдергдола запаршнкаш хьалтъелга. Кийчдаь дерригa доакъар дахнахьа дархIа а лаьрхIа, эктех дIа а дика цхьа да бехктокхаме а курсволаш дIаоттадеяга.

Тохкам беча хана а тохкам баьчул тIехьагIа а боахамашка гучаеьлла кхоачамбоацараш дIададаран доакъар кийчдара темпаш сихъяран балхаш даьа производственни управленея колхозашея, аьлла, нов. Самарске яь заявлени теркал а яь хьаэцийла.

Менжински цIерахча колхоза председателан нов. Даутован «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза председателан нов. Картавцевен кIенхаштта, кертагIаьккхац доакъар кийчделга во лелаш хилар, цара тIадиллаа йоа кийчъяра а силос дIайоллара а ялапаш цхоачашъелга Iалашвергдола гIулакхаш сиха чакхдоахилга.

Хиш дехкача лаьттайн хиш боахамен министерствана картагIаьккхаа гIожен йошен доакъар кийчдара лаькъе Шелковски производственни управлене колхозаша беча балха во лаьттабу тIахьожам ледара хилар.

«Сельхозтехника» республикански объединенеа (нов. Аванесов) тIахиллад Шелковски производственни управлене колхозаш эшшача боарама запасной частяшах йоа хьокхача техникашех Iалашъелга.

«Чечингвзастрой» яхача тресто хий дехка гIирсаш лахьцена майдашта планировка ерге из балхам ер яхаш, дукхача колхозашкара яхача лоткъамех хетта хий дехкача лаьттайн хина боахамен министра тIахиллад уж балхаш во-дика миштта де хьожаргIола авторитетни комисс вIашагIйоллилга.

1964 ШЕРА 20 АВГУСТ ХЬАТIАКХОАЧАШ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОЖКАРА ШЕРА ПЛАН МЕЛ КХОАЧАШЪЯЬЙ ХЬАХЬОКХАШ ЙОЛА

СВОДКА

(проценташ)

	шура	тулх	[illegible]	тха
Сунженски	73	69	80	94
Советски	69	33	81	39
Наурски	67	56	40	70
Ножай-Юрт.	64	56	38	37
Шелковской	62	67	63	77
Грозненски	62	42	87	66
Шали	57	40	58	59
Ведана	57	75	48	61
Урус-Мартана	54	58	47	64
Наьсаре	54	50	54	67
Республикехь йолла	62	58	70	73

ПАЛЬМИРО ТОЛЬЯТТИ

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетагара

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето геттара чIоагIа хала а хеташ дIахойт Советски Союза коммунисташен беррига къахьегамхошкен халача лазарах ший 72-ча шера 21-ча августе, 1964-ча шера Крыме Итальянски коммунистически парте Генеральни секретарь, итальянски а дерригача дуней а коммунистически болхлойн болама гIорваьнна вола деятель, дезаа дола революционери массар, демократи социализми бахьанце хьоцейн лелабаь саги, Советски Союза тешаме доттагIа новкъост Пальмиро Тольятти кхалхар.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет.

Итальянски Коммунистически парте Центральни Комитетага

Дукха деза новкъостий!

Советски Союза Коммунистически партена, дерригача советски халкъа Iалламате чIоагIа вас хилнай новкъост Пальмиро Тольятти, вошал долча Итальянски коммунистически парте Генеральни секретарь, итальянски халкъа сий долa воI, деррига ший вахар къахьегама халкъа, машара, демократе, социализма гIулакха дIаденна вола Итале болхлой класса бIубенна баьчча кхалхарах.

Шуга санна тхога а даькъа кхоачам а, дукха деза новкъостий, шуга кхаьча вас, итальянски халкъа а дерригача къахьегама адамий а тIехьале сийрда хилийтара чIоагIа къовсам лелабаь тIемахо дIаваларах Итале беррига къахьегамхошка кхаьча гIайгIа.

Новкъост Тольятти кхалхар доккха хатар да дерригача дуней тIарча коммунисташта. Из кхалхарца коммунистий низ болча ескарах дIайаьннав дуней цалкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама гIорваьнна деятель, классови къовсама воккха теоретики практики, дерригача дуней тIара коммунистически болам цхьа барт-цхьоагIо йолаш хилийтара тIехьа цIаккха а тIехьашка ца йоалаш къовсам лоаттабаь тIемахо.

Итальянски коммунистически парти вIашагIъеллача хана денз, лоадама хIама ца ешаш шовзткъа шера нуй- гIорваьнна гулгалхо хиннав Пальмиро Тольятти. 1926-ча шера парте Генеральни секретарала а ваха, цIаккха хувца ца луш из керте лаьттав фашизм хиннача сагота шерашка а. Сопротивление яьгагIарча турпала декашка а. тIом дIабаьнначул тIехьарча чоалханерча хана а итальянски коммунисташа лоаттабаьча къовсама.

Ший беррига низ, доккха хьинар Итале Коммунистически партена, из хьаьра, парте нахацара бувзамаш шордаран чIоагIдаран дIатийнна Пальмиро Тольятте. Цун хьалхленца мехка болхлой классан къахьегамхойн эггара низ болашагIа йола дукхача наьха парти, къахьегама халкъён дерригача къамаги хьаштаг дерригIа хьаллоаттаду бокха политически низ, дуней халкъашта юкъерча коммунистически болама эггара йоккхагIчарех цхьа отряд а хилла дIаэттар Итальянски коммунистически парти.

Пальмиро Тольятти керте а латташ Итальянски коммунистически парте шерра хьинаре къовсам оттабир капиталистически монополей оалла духьала, къахьегамхой хьал-торо тоавра тIехьа, демократи лорвеш керда йовкхашн, социализм бахьанце, марксизм-ленинизм котьаккхар духьа, машарен социальни строй бе-бачха йола паччахьалкхенаш вIаши гIулакхаш а леладеш машаре яхарен идеяш чакхьахара тIехьа.

Новкъоста Тольятте цIакаха а кIорда ца деш къовсам лоаттабаьб мехкарча дерригача демократически прогрессивни низий шерра цхьоагIо хьаяра тIехьа, болхлой класса ахархошцара, Итале халкъа дерригача монополешта духьаларча низашцара цхьоагIо чIоагIъяра тIехьа. Цун хьалхленца хилар вIалла дувцалга йоацаш мехка чухь сий долаш Итальянски коммунистически парти хилар, болхлой классо, юрташкарча къахьегамхоша, къахьегамхой тайп-тайпарча мугIараше из хьаллоацаш хилар.

ЦIаккха а хувца ца луш, империалистически агрессорашкен термоядерни тIема кхерамаи духьала къовсам лоаттабара итальянски къахьегамхой, мехкара прогрессивни низаш тIахьехаш хиннав Пальмиро Тольятти. Итальянски коммунисташта керте а латташ машар бахьанце лоаттабеча къовсама йад оарцагIа болхаш по кьинкаре баьча балхо. Машара низаш агрессе низел котдаргхиларах геттара чIоагIа ез тийша хиларо машарен прогрессан лозунгашта кIалха кхотадора итальянски халкъа тайп-тайпара тIоапаш. Новкъост Тольятти керте латташ йола Итальянски коммунистически парти кулгалду низ а хиина дIаэттар тайп-тайпарча мехкашкара паргIатон антиколониальни болам хьаллоацам. Азе, Африка, Латински Америка халкъаша лоаттабеча къамаи-кортамукъален къовсамца барт-цхьоагIо хилара тIехьа отташ Итале къахьегамхоша еча дукхача выступленешка.

Вай хиларча сийлахь-боккхача коммунистически болама эггара боккхагIчарех цхьа деятель а волаш, Пальмиро Тольятте дерригIа къовсам лоаттабаьб пролетарски интернационализма принципаш котьяхара тIехьа, марксистско-ленински ларда тIа коммунистически толама мугIараш барт-цхьоагIо йолаш кхотадениен хилийтара тIехьа. Цо хаддаза къовсам лелабаьб раскольникашта, масса сибатехьарча оппортунисташта духьала.

Итале СССР-ен халкъашта юкъера доттагIал дегIадоалара чIоагIдаран шийгара доккха беркат даьнна вола тха мехка тешамен чIоагIен доттагIа из хилларах тарра, Советски Союза коммунисташта а беррига къахьегамхошта а дика вовзаш, цар чIоагIа сий деши, цара дукха везаш вар новкъост Пальмиро Тольятти.

Итальянска а дерригача дуней а коммунистически болхлой болама теории практикен дегIайоалаяра доккха беркат даьнна новкъоста Тольятте теоретически балхех.

Советски Союза коммунистий а беррига къахьегамхой а деганаа цIаккха а цIе йоргъаш Пальмиро Тольятте, тха воккхача доттагIчун, новкъоста, дуней халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама гIорваьнна волча деятела, сийлахь-воккхача патриота, итальянски халкъа сийрда кхоане бахьанце, коммунизма тIехдика иэнии котъяхар духьа къовсам лелабаьча тIемахочун.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

Итальянски Коммунистически парте кулгалхой заявлени

РИМ, 21 август. (ТАСС). Тахан сихха араяьккхача «Унита» яхача газета тIа кепа теха я ИКП Генеральни секретарь Пальмиро Тольятти кхалхара хьанъехьара Итальянски коммунистически парте кулгалхой заявлени.

Iалламате чIоагIа новкъа а долаш, йоах заявлене тIа, Итальянски коммунистически парте кулгалхоша дIахойт тахан 21-ча августа, московски хенах 13 сахьати 20 минута яьлча Ялте, из мехкара дIавахийтача халача хана из тIайца хиннача Советски лаьтта новкъост Пальмиро Тольятти кхалхар.

Кхелхав итальянски халкъа сийлахь-воккха воI, дуней коммунистически болама Iалламате доккхача хьаькъалера кулгалхо, ший дерригa вахар цIаккха а ца хадаш социализм, демократи, машар бахьанце лоаттабеча халача къовсама дIаденна вола тIемахо-революционер. Пальмиро Тольятти Грамшеца цхьана фашизм хьаьръаьнна хьувза йоллечача юкъагIа керте лаьттар цкнад доача авангардана, цун низ яхьъар дерригача оллаща мехка вахарца, нахаца юваенна йола, марксистски хьехамо никъ сийрдабаьккха йола керда революционни парти итальянски халкъа яла. Ший уйлашца, ший гIулакхашца, къаьгача анализаца, деналерча политически инициативаца сийлахь-боккхача антифашистски барт-цхьоагIон болама, тиранена никъ дIакъайлача, вацистски варварстваш цивилизаци лораьча, машара низаш котдаларга, къамаш шоай лоIамехиларга, демократега кхоачадаьча халкъийн къамийн сотрудничества вахар денначa, из шердаьча, цунна цхьалка хIамаш а шалургIоаца низ беннача нахах ваI вар из.

Республикен вай даьлен ерригa керда истори шийх хьехинна болча Сопротивление итальянски болама сийлахь-воккха цхьа кулгалхо цу гIулакха дегаш урауттальри вар из.

Вай мехка вахарвара цун кIоарга бувзам эггара айхагIча тайпара тарбаь лелабора во интернационализма уйлаица, дуней халкъашта юкъерча лоархIамиа проблемаш кхетаярца, из бахьан долаш вар из Коммунистически Интернационала кулгалхоех ваI, Испански Республика лорвар духьа лоаттабаьча къовсама боккхагIа болча деятелех цхьа деятель, дуней халкъашта юкъерча болхлой болама барт-цхьоагIо хьалърех а из лораьрех а ваI, социализма дуней тIо эггара хьалхарча мехка даьна дола доттагIа.

Из кхалхар, йоах дIахе ИКП кулгалхой заявлене тIа, аьхха партега, дуней халкъашта юкъерча коммунистически болмага дена доккха во хинна Iан, вай халкъага, дерригача машарен прогрессан низашка дена доккха во да из.

Тольятти цхьо волаш вац. Цхьабакъда, дусаш да цун гIулакхаш, цун васкеташ...

Кхелхача тIемахочун сийна вай Iочуерацо вай байракхаш. Вай сий ду хьехархочун, новкъоста, доттагIчун. Тхоашца цхьана из лагавохара а цунах декхара я тIахьех оаха лаинъ. Цун цIи лагакь а йолаш кийчлургва вай кердача къовсамашка, кердача котдалопашка.

Нов. ПАЛЬМИРО ТОЛЬЯТТИ КХАЛХАРА БАХЬАНАХ ЙОЛА МЕДИЦИНСКИ ЗАКЛЮЧЕНИ

21-ча августа 13 сахьат даьлча цIаьхха садоахилген цIий делалген телхар нов. Пальмиро Тольятте.

Садахара рити хувцаелар (Чейнистокса садахар), минута 146—150-нега дIа а кхоачаш сихагIа беттабала баьлар цIий-пха. Дего беш бола болх вIаштIехьбацар, хIаьта 13 сахьата 20 минута яьлча дог цхм детта ца луш сецар.

Дега къайла массаж йина я, аппарат а оттонь кислородаца искусственни садахийтача а, дега молхаш техача а дог юха болх бе доладаланзар.

Керта хьаь вахара эшача центрашта паралич хиларах хинназ нов. Пальмиро Тольятти кхалхар.

АКАДЕМИКАШ: Владимир ВАСИЛЕНКО, Евгений ШМИДТ, Александр АРУТЮНОВ.
ПРОФЕССОРАШ: Александр МАРКОВ, Марио СПАЛЛОНЕ, Роман ТКАЧЕВ, Ольга ГОРБАШЕВА

ТIЕХХЬАРА НАКЪА ВАККХАР

Советски наха 22 августе тIеххьара накъе ваьккхар Итальянски коммунистически парте Генеральни секретарь, итальянски дуней халкъашта юкъерчен коммунистически болама тIехваьнна воккха деятель а машар, демократи, социализм бахьан долаш къовсам лоаттабер а, Советски Союза тешаме доттагIа новкъост Пальмиро Тольятти.

КПСС ЦК Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева, Итальянски коммунистически парте Генеральни секретара заместитела Луиджи Лонгос къамаьлаш а деш, траурни митинг хилар Симферопольски аэродроме.

...Новкъоста Пальмиро Тольятте дакъа чуулла кIай самолета чу дIачухьу. ГIайгIане къасташ йоаха тIеххьара минуташ. Самолет сигал а яхе, бухь билле Римегахьа йода.

* * *

Цу самолетаца итальянски новкъостаица цхьана Риме дахар КПСС ЦК Президиума член а секретарь а вола, СССР Лаккхехарча Совете депутат Л. И. Брежнев керте латте КПСС делегаци, Риме П. Тольятти дIаволлача дакъа лацар духьа.

(ТАСС).

ШУРА ДУКХАГIА ЯККХАР ДУХЬА

Укх шера дIабахача хьалхарча ворхI бетта Грозненски производственни управлене №1 йолча шурий совхозе хIара фуражни Iатта лоархIаш 1533 килограмм шура яьнхай. Цхьа бахьан доацаш дац цу тайпара толам хьайбаш леладераша баьккхар. Из ха боахаме боккха болх барах хьахиннар.

Доахан халача хьала тIа яьлаш Iа даьккха воллашехьа а, хьалхарча квартале шура яккхара план 152,3 процент кхоачашъяьй. Доахава дика па юаш хиина маькха чах елла силос дикагIа кийтар духьа хIара Iатта лаьрхIа 200 грамм екъа доакъарий хрожжаш а теха тела йолайир царна силос. Цунах хоала беркат сихха гучадаьлар. 40 тонн гаргга дукхагIа шура тела даьлар доахан.

Дика пайда баьлар кармабиъ тела яккхарех а. Хица кега а еи тела из боарам 25 граммагара дIаболабаь 100 граммага а кхоачабеш.

Совхоза специалисташен механизаторашен хьалхагIе а уйла йир хьайбашта хаддаза эш-эша тайпа культураш а юкъейолаш долча мошача доакъарий конвеер хилийтара. Эггара чIоагIагIа теркам тIабахийтар цар хьайбай доакъарца дегIах латаш йола протеин дукхагIа хилийтара. Цу гIулакха мошача конвейера юкъейихьар гуйранара вижен бIаьстан юхье бу6 вени санна йола вIашагIъеэь баьццаш, хIаьта уж тайпа баьнаш хIара гектара тIара 145 центнер а яьлар.

Доахан даьгIенашка дажа арадалар бахьан долаш дикка тIатехар цар шура, хIаьа аьлча доакъарий база дика кийчъяьр совхозе. Доаждешехьа а мошa доакъар а декхар оаха доахана, кийнахье Iулаш долчча тIа а уезаш. Денига бийсакиен 80 килограм шортта белокаш йоахкача доакъарий хир хIара Iатто.

Ерригача коллективо барт тайна болх бар бахьан долаш шолагIча квартале шура яккхара план 112 процент кхоачашйир совхозо. Июль бетта план 114 процент кхоачаш а яь, планал совгIа 54 тонн шура яьккхар. Цу гIулакха дика къахьийтан шура дукхагIа йоаккхача тха доаркаша. Масала, Лаврушина Анастасие ворхI бетта хIара кхоабача Iаттигара 1901 килограмм шура яьнхай, Королева Анастасие—1809 килограмм, Малева Алпатус—1709 килограмм, иштта кхычар.

Ах шера паччахьалкхенга шура йоакара план 108 процент, дуах доххара—113 процент, фуаш дохкара—165 процент кхоачашъярах а шурий центнер яккхарга дIабода мах 1 сом и 24 кепига лохбарах а дукха ха йоацаш тха совхоза Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен облсовпрофен карара кара тела Ше байовах а ахчан хьалхара преми а елар.

Шоай къахьегама селлара дакха мах бара жоп луш, совхоза къахьегамхоша лаьрхIад шера шура яккхара план Сийлахь-боккха Октябрь хьатIакхочача зенга кхоачашъе а планал совгIа 350 тонн шура яккха а.

Цудухьа хIанз тха деррига низаш кхоачамбоацараш доакъараш кийчдара тIадерзадаь да.

С. СИНЯТКИН,
совхоза директор.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

АГИТАТОРИЙ ГIУЛАКХАШ

Укх тIеххьарча хана, къаьстта КПСС ЦК июньски Пленум хиллачул тIаьхьа, кулгалдечу болхлой, производстве хьалха лаьттарий, специалистий чотах дегIадаьккхад тхи заводерчу агитаторий мугIараш. Цу гIуллакхо доккха новкъостал даьд нах тешабарен хьетаберен ленински принцип ларде лувцаш къахьегамхошца беш бола политически болх лакхбара.

ХIинэ тха завода агитколлектив 100 гергга сагт чувоагIаш я; хIаьта царех ахаш производства командираш специалисташ ба. Дукхача хана дениэ из болх беш а агитмассови балха ветеранаш лоархIаш я ба царех дукхагIбола агитатораш. Масала №№ 1, 2, 4, 13-14 установкий кулгалхой ий. Овсянников, Бурлаков, Власов, №№ 1, 3 йолча цехий лабораторей кулгалхой ян. Козлова, Холмв, оператора гIонче нов. Борисов, участка кулгалхо нов. Рыжов. ХIаьта цу опыт ираштa ниисса агитационни болх дика дIабахьара шоай низ кхо ив беш къахьегаш ба къона агитатораш № 7—8 йолча установка кулгалхо нов. Новиков, № 2 йолча цеха лабораторе начальника заместитель нов. Часалова, химикаш ий. Эзманова, Макаренко, механик ной. Слиднев, дукха кхыбараш. Беседа ладувгIараща кхетаеш а чулоацам дика болаш а хилара боккхача лоархIаме да цу беседа тема лертгIа хьахар-

жа хар. Тахахарча вахарах йола тема—из я массанена езар а ладувгIарий безам тIабодар а.

Темаш хьахаржара агитаторашта доккха новкъостал ду завода политически дешара кабинетiо а. Агитаторашта долча новкъостала хIара бетта материал малагIча литература тIа я хьалха а доахаш беседаш яра тематика дIайовзийт но, хIаьта хIара тематика «Агитатор! ухх тайнара беседаш елахь» яхача рубрика кIиля завода радиогазетага гIоллa дIа я кхайкаш. Цул совгIа, бетта цкъа е шозза семинараш а ю агитаторашта. Завода кулгалхоша, специалисташа къамьлаш ду семинарашка.

Массахана тха тематикаш пайла эшаш а хилац агитатораш. Кхы а доккхагIча гIулакхах лаьна коллективаш дагавала везаш хул агитатор. Масала, цехо, е установко план кхоачаш ца ярах, балхи тIе брак ярах дувча дезаш хул агитатораш. Коллективо балха тIе ъ брак ювцаш «Брак вайна зене я» яхача темах беседа йир № 21-I йолча установка хьалха хиннача кулгалхочо нов. Берендеева.

№ 13-14 йолча коммунистически къахьегама установке тайп-тайпара темаех хан-хеннахьа беседаш ю агитатора нов. Власова. Ше кулгалдеча цу установкерча цхьаболча нахаца, коллектива члений цIагIа кхт-кхта безаме беседаш еш хул Федор Фомич Власов. Производства темаех йола цун беседаш бокъонца дола вахар довзийташ хул. Агитатора беседашта юкъе керттерча темаех йоли Федор Фомича уж беседаш ладувгIарий чIоагтIа уйла тIайолаш чакхъювл. Берригача ладувгIаш хиннараштa йиплургIоацаш я «Кхомбар—коммунизма белгалоэ», «Продукцега дIадолар лохдар—коллектива декхар» яха беседаш. Цу коллективо продукцега дIадолар лохдара план кхоачаш ца еш ха яр. Цу гIулакхо еригача коллектива сатем а боабир, тIаьта аргIанара беседа яра дола бахьан а хилар.

Агитатора керттера декхар да чIоагIача дешаца кхетам бенна ца Iеш, шийгара хьокхам а гойтеш нах тешабар. «Дешо Iомаву, хьокхамо хьалхавоаккх» яхача масала лелабу шоай болх тха дукхача агитаторашa.

Цар низ совбаккхара, технологически режим товяра, установкашта реконструкци яра доккхий Iалхаш ду хIанэ заводе. Установкай коллективаши данъе а лоацаш ду уж балхаш.

Меккдаьтта комбинированни чакхдоахаргдолаш реконструкци йир № 7—8 йолча установка. Из

бахьан долаш установка кулгалхо а агитатор а волча нов. Новикова боккха болх бе бийзар коллективаца. Установкана реконструкци яра бахьан а схемех балха процесси чехкка Iомайра лоархIам а дIабовзийтанзе барг-боацаш хилар технологашта. Коммунизма материально-технически базах, технически прогресса лоархIамех, производства чура торонаш гучаяхарах лаьца беседа йир агитатора. Ший къамаьлаца производствера кхоачамбоацараш, йолаш йола торонаш гучаяхара коллектив тIаерзайир но. Цхьабакъда, хало ца хулаш гIулакх чакх-м далавзар.

Керда процесс караерзаеча хана цу гIулакхах ца тешаш боли нах бар установке. Юкхьанца производства план кхоачашъяпар. Из уйла коллектива дег тIара дIаяккхара дукха болх бе бийзар. нов. Новикова керда процесси схемех толашагIа хиларах йолча хоадамболча факташца дукха беседаш йир, коллектив цу гIулакхах лертгIа дIакхетаяра производства процессе ше а дизза дакъа лаца дийзар цун. Дукха ха ялаленьа балха тIа хувпаш хилар. Керда процесс сиха тIа караерзаяра. йолаш йола торонаш совъелара ший еррига уйла тIаерзайир коллективо.

Коллектив барт-цхьовгIо йолаш хилара а дукха къахьийгаз нов. Новикова, хIаьта из коллектив дукхача къамех болча нахах а латт. Укхаза болх беш ба эрсий, нохчий, татараш, гIирий, кхыбараш. Цхьа барт тайнача дезало санна вIаши гIо-новкъостал деш къахьег цар.

Иштта дика кхоачашау ший агитаторе декхараш № 21-I йолча установкерча воккхагIйолча оператора нов. Бакланова а. Шевьча цхьан беседа бутан-бутиленовни пропан-пропиленовни фракцеш ца йойтара ше лоаттабеча къовсамах йола ший балха опыт йийцар но. Бедала лакхехьарча давленешка, рефлюксни юкъ-юкъерча емкостахкен болх беш йолча ше кулгалдеча смена хьаьлхача фракцешта дикагIйола охлаждени еш хилар хьоахадио нов. Бакланова цу беседе. Цу дерригеша вIаштIехьдоалийт газацара боккхача маьхера углеводородий фракци дукхагIа хьакъоастве. Ший балха опыт хIара бригаде итт-итт зийнаха боли а беш боцьмина дIайовзийт но. ХIанэ цу опытах болх беш я еррига бригадаш. Фракци йовлга лохдалара дика беркат а заьлар цу гIулакхах.

Доши гIулакхи ца] хилар — из да завода, цехий агитатораштей агитколлективаштей капагIдувлари кертте твр.

А. ГУМИНИЦКАЯ.
крекинг-завода политически дешара кабинета заведующи.

Азербайджански ССР. Советски Союзерча йоккхагIчарех ца] хургья Сумгаитски химически комбинат. 40-нех тIех производство вIашатIйоллаш латт укхаза. Шера ерзхенаш дола лавсан тоьаргда Баку санна йолча массехк городе бахачарна тIадувхa. Цул совгIа халкъа боахамга кхоачарга укхазара полиэтилен, пластмассаш, кIув, карбамид, аммиак, ацетилен, иштта кхыраш а.

Сурта тIа: Лавшук Илья — комсомольско-кагирхой бригада кулгалхо. Бензин къоастадеш йолча цеха 45 метр йолча ректификационни колоннай монташ йистейоаккхаш я цун коллектив.

Э. Мирчанин сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОККХА ВАХАР

Дукха ха йоацаш 60 шу даьннад венгерски революционера коммуниста Иосиф Яковлевич Поцанга. 1919 шера Венгре хиннача революцена юкъе доккха дакъа лоацаш хиларах цу хана Венгре хинна буржуазии Iадала тIаьзуваш велла политэмигрант волаш Грозне венав из. 25 шу даьккхая но укхаза вахаш.

Ше Грозне ваьккхача еррига ча хана хьинаре дакъа лаьцад Поцанга меккдаьтта промышленность юхаметтаоттаеча а из дегIайоаллеча а.

14 шу даьннад Поцанг вайнигара Венгре цIаваха. Цо Венгре общественни вахара а болхлой болана а юкъе доккха дакъа лацарах пачча-къалкхен тIехйола орден еннай цунна.

Вай 60 шу даларна лувзаленна Поцангага моаршал дахьийтад КПСС Грозненски горкомо, «Правда» редакце, цунца болхлой революционни болана юкъе дакъа лоацаш хиннача цун новкъосташа.

Ше дагавохарах баркал олаш ше парте Грозненски горкомага дайтача письме тIа Поцанга йоах: «Дуккхача шерашка болхлой революционни боламе сай Iайна опыт. къаьстта Грозне болхлой класса юкъе айса баьча балха опыт. Советски Союзе социализм хьалъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме сайна зеденнар дIадовзийтаргда аз венгерски комсомольцешка».

Боккха хиннавар даьна юстара ца ивалаш, кIаьа ма луш дакъа лоац Поцанга Венгре социализм хьалъяра юкъе.

М. ПЛЮШ.

Топпарлоабата гигант

АЛМА - АТА. (ТАСС-а корр). Аппаратураней механизмашке в комплексни тоххан бе болабаьб Павлодаре (Целинни край) хьалъеш латтачи алюминиево-лоабататорпара заводе. Иртыша бердашкера «вткъамеш долча метвалла» из йоккха гигант Урала дукъе малхбоале хьалъеш латтача кердача металлургически предприятешта лоабататоппар лоаттабе безаш я.

Эттера кердагIа йола агрегаташ оттаьй заводе.

Цу тайппара техникапа дика кийчъергйолаш в семилетка тIеххьарча шера бола бе йолалургйола предприятей шоллагIа дагIа а. Юкъера в Советски Союзерча ше сийне йолча предприятешта юкъе эгара чIоагIагIа механизировани йола предприяти хургья Павлодарски алюминиево-лоабататоппара гигант.

БОАДОНАХ ДIАХАД СО

ТАРСКОЕ ЯХАЧА ЮРТАРЧА КУНТА-ХЬАЖИЙ МУРД ХИННАЧА А. Х. ТЕМИРХАНОВА ЯЗДАЬ ГУЧЧАХЬАРА ПИСЬМО

Дешанза, баьде нах хинна́б са дай. Из кхетадеш а да. Уж баьб доамароча - гIалгIачо дешара-ца дешара цхьаккха билла боацаш хиннача паччахьа хана. Дунен тIа дакха цхьа садоIам хинна́б цар лаьттан тIара болаш лайлёга. хIаьта байначул тIехьагIа шоаш ягсамила бохийтина аллахIагарен цун пайхамаргара Мухьаммадагарен дехаш дуIаш дерах. Дай нивох со а бусалба дини чу вийраьр.

Пригородни района Тарское яхача юрта сай юрта балха дукха гIалгIай юкъе а болаш Кунта - Хьажий мурдех йола бусалба ицкха тоаба а дзина хезар сона 1958 шера. КIиранга шозза КIациев Андаркъий Жабраила цIагIа вIашагIбетталора цун доакъошой.

Из долла хIама дийнар сона Тарске вахача Буружев Саркъий Аслангире. Цул тIехьагIа сона могаде ваьлар из, нагахьа сайна хьай хьам хьона дезе, цу тоабанна юкъеве ваха хьо, яхаш.

Юхатъеккаш цхьа ха хьа хкачул тIехьагIа Буружева йиллача хинна ламазаш деча цIагIа вахa лаарлIар аз. Тхоай юртара дукха нах бIаргабайра сона укхаза. Цар лерг дилла ладувгIар къорIа тIара, цхьа юрта бешаш ваьлача Буружев МуъналIалий Хьасанига. Коста Хетагурова цIерахча колхоза № 2 йолча МТФ бригадирага. Цига дийнар фул малод ха геттара хала дар. Ядьар фул ха гIертам а вацьцхьакка сег.

Цул тIехьагIа къорIа вIаьзка а теха. дуIаш де доллал... деза аьнна хьаккайкаар Буружева. Массава хьая а гIетта. даьлага кхайка волаваел... Геттара бийса яхачул тIехьагI-

мара цIаахкаар даьлах тешараш.

Тоаба шозагIа гулъенначa пийсенлар со ГIуража-наькъан Аьдий Iаддароxьмала — эттара чIоагIагIа болча мурдех цхьанне цIагIа.

Укхаза эттара хьалха зикар а дьа дIадолалелар долаш хIама. Зикар дехга яхар фул аьлча, цу хана мурдаш вIашiехьа-тIехьа гобаьнха дIа а айтте ада болалу. Цу хана когаш Iо а бетташ, тIоараш етт цар.

Ниэтгьа мара са ца доакхадуча тхо- дерригаш а дIакхачалеш, сеглара дукха ха ьыкхар из халхар деш, хьинар Iоухар дегIа тIо гIолла, цхьабарш дог гIела а луш даьтта Iолегар.

Мурдий кIезиг-дукха сеттa денча хана, цIен-дас геттара дика шу оттадир тхона миссанена а.

Долла хIама дал чакхоадаеча хана КIациева дьакхайиэдир, Кунта-Хьажий мурдех йола тоаба шозагIа хьакцига вIашагIкхетарггья.

Мурдаша ламазаш деча со вахача хана сона дика бар уж, къаьстта а мурдий кулгалхо (тхьамада) Тебоев Ойсултан цун гIонча (турпх) КIациев Жабраила, бусалба ди делабелга пайдане хилар лувцар сона цар.

ТIехьагIа сона гучайаьннарчох, мурдий тхьамадаша бусалба дина иштта мутIахьа верзаваьвар Тарски шкъерча школен хьало Тебоев Михаил. Коста Хетагурова цIерахча ортбоахама артела коллекио Евкуров Микаил, кхыбараш.

Дукха ха ялаленьа, сайна кшитта хул а ца хоие. Кунта-Хьажий мурдех йолча бусалба иеьла тоабанна юкъера чIоа-

гIагIа вода мурд хилар сох, цхьане вIашагIа а кийтта ламазаш деча кIиранна шозза волар со, дийнахьа кхи дамал дора аз, цу гIулакха мичхо сальат хь а йоаеш.

Цхьабакъда, ламазашен зикарашен гIерч! дьна миззах оккаваьвар со. Дукха моттигаш пийслора сона уж даьчул тIехьагIа балха дравала ца могаш, хIаьта аз кулгаллеш хиннача аргIерча балхий зеено гIулакхаш тIа-тIа дукхагIа талха а далаялар.

Аз цхьа сецаш йир, мурдий тоабангара эз мара цхьаккха пайда боацаш ма хиларах, цудухьа, «Социалистическая Осетия» яхача газета тIа ер письмо а хазеш, цунах дIахада лаьрхIар аз.

Цунца цхьана со кхайк Тарски юртарча Кунта-Хьажий мурдех болча бусалба нахах тешача Темирханов Хьасана Аюпага, Канцев Ушалый Iебасага, Евкуров Хьусейна Батталпрега, Майриев Идриса Мухтарага, Ханиев Аьлмада Мусийга, Ханиев Евкий Iалаудиннага, Цолоев Хаджий Ахьмадага, Дасхиев Асе Макшарипага, Евкуров Атабе Микаилага, кхыбарга, мурдий тоабах дIахадара, дьла хоьшж шоашта чу а ца деккаш совцара, шоай унахцIено ца йохаара уж тIа а хьехаш. Аз тIаьхьех уж дукхагIа къахьегара, шоашта а наха а пайданегIа дола гIулакхаш лелахара, дерригa вай советски халкъ лаьхача тайшара, лаьзача вахара бахара.

ТЕМИРХАНОВ Асльаб,
Кунта-Хьажий тоабапа хинна мурд.

(1964 шера 19 августа араьннача «Социалистическая Осетия» яхача газета тIара).

КЕРДА КИНОЛЕКТОРИЙ

Сунженски производствени управлене парткомо, Нохч-ГIалгIай кинопроката конторо, «Знание» яхача общества Сунженски районни отдела районни культура ЦIагIа укх шера июнь бетта хьайийлай Iилман - атеистически знанешта пропаганда еш йола кинолекторий. КIиранна цкъаза лекци а еш, коротнометражни фильмаш а хьувхь.

Лекцеш ешара балха юкъеьзаб «Знание» яхача обществера лекторш, кулгалду партийни белхлой. «Астрономе гучайоах сигалений къайленаш» яхача темах дика чулоацам бола лекци йийшар «Знание» яхача республикански общества лектора нов. П. В. Ляхотске. Лекци йийша ваьнначул тIехьагIа «Юха а сеткъашная яха космонавтех дола кинофильм хьекхар.

Аттача, дика кхетабеча меттала Трояненски меккдаьтта института доцента нов. Шерстюкова дийцар лаьттан тIа вахер хьа миштa хиннад. Цун лекцена тIеххьа хьекхар «Лаьттан тIа ахар доладалар» яха кинофильм.

Цхьайола лекцеш йийшай химех лаьца. Бахача наха чIоагIа дика лоархIаш а «Дика гамешаш гучайоах химе» яхача темах йола лекци.

Шаккха а тIагIоллара йийше юташ яц лекцеш, уж еш Iилманка карагIдаьнараштцара, колхоза, района вахарцара масалаш а кхувлаш.

Iомаяьча Iилман атеистически знанеш къахьегамхошта новкъостал ду Iаломнни общественни хулаш долча хуланий ниеса мах бе, шоай сакхетам лакхбе, коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лаца.

И. ГУЗЕЕВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛАРАХ

I августа «Сердало» газета тIа араьннача «Торговле бокъонаш телхаю» яхача заметка тIа дувцар г. Грозне горпищеторга № 81 йолча тика чу латтача А. Г. Кулиниспас тIиархошкара совлен кепигаш доах, тараз доагIача бесса оацц, хIаьта тика заведующи Н. И. Журавлева ший болхлошка хьежаш яхаш.

Цунах лаьца горпищеторга кадра отдела начальника Захарова редакцега хоам бу: Куличикинайна строги выговор яь, хIаьта Журавлевайна дIахайтад иштта гIулакхаш леладайтача магарендоацаш хилар.

11 августа араьннача номера тIа кепа техар «Ка етта Iема кулгаш» яха заметка. Цу тIа яздора укх лакхеха юцача горпищеторга №66 йолча тика чу латтача А. Исякове нахагара сов ахча а доах, продукташ йовгIачул яше а ю, яхаш.

Цунах иштта хоам бир тхога Захарова: Исякова, цу тика чура дIа а яьккха, кIезигагIа алапи доагIача балха тIа яхийтай, нах Iехабеш хиларах яхаш.

А. И. УЛЬЯНОВА ЯЬ 100 ШУ ДИЗАРГА

ИЛЬИЧА ЙОККХАГIА ЙОЛА ЙИША

БIАЬ шу хьалхагIа, 1864 шера август бетта, Анна яхаш йоIат йир Нижегородски гимназе хьехархочунна Илья Николаевич Ульяновна. ТIехьагIа дерригa берашн революционерашa а хинна дIаайттача, Владимир Ильич Ленин хьалкхийначеи цунна хьехам тайнвлачен УльяновгIар дезале эттара хьалха хинна бер дар да. Илья Николаевичен Мария Александровнаси УльяновгIар лелаеь дезала хьехам телара принципаш,—берий дог ца эшйдар, царна белгталара паргIато ялар, сагах доахка дика мел дола гIулакхаш царна Iомадар: халкъа сий дар, къахьегам дукха безар, знанешка кхача гIертар, бакъдолчоа тIехьа а тешаме а хилар, — доIам, дисциплина хилар,—уж еррига принципаш чIоагIа духьала яр паччахьа Россе берригача паччахьалкхен наькъа.

1883 шера Петербургски университете деша вахар Александр Ильич, хIаьта дукха ца гоаш Петербурге Iо а яха, кхалнаха йолча эггара лаккерча Бестужевски курсашка деша яхар Анна Ильинична а. 1887 шера I марта Александр Ильичаца — паччахьана Александр III-чоа дов делга вIаштIехьдаьккхарех волча цхьаннеца — цхьана лаьцар Анна Ильинична а.

Лийца яа лийцанге а Iобахьийтар уж Казански губернерча студенчески забастовкашна дакъа лацарах цу тайппара IомахьIйта Владимир Ильич а хиннача, Кокушкино яхача юрта. Паччахьана дов хар бахьан долаш 1887 шера 8-ча мае Александр Ильич верах йоккха гIайгIа ххьчар берригача дезалга, из бахьан долаш политически чьала кхы а дукха цIенхаштагIа уйлае а вахара никъ харжа а баьлар къона УльяновгIар.

Из вер а Анна Ильинична Владимир Ильичаца цхьана административни высылка йоаккхаш хилар а (хьалхагIа Кокушкине, цул тIехьагIа Самарски губернерча Алексеевкен Самарен) боккха лоархIам болаш хилар Анна Ильиничной мировоззрени, революционерка из хиларах тарра, дегIаяра. Нагахьа санна къона йолча хана народнически уйлаш хьалдоацаш из хинналe, Москве яха дIайодача хана (1893 шера гураьхь) къаьтта белгалъьлар цун социал-демократически уйлаш. Москве болхлошца бувзамаш тоеа Анна Ильиничнас. Цо немецки меттала эрсий меттала даьккха Г. Гауптмана «Ткачи» яха книжка а Дементьева издаьча «Фабрика» яхача книжках цо оттадаь ловцца брошюра а шерра дIадаржар болхлошта юкъе.

Москве, шиъ наьнацара Мария Александровнайца вахар хинна юкъахдаьлар Анна Ильиничнай «Болхлой класс мукъадаккхар духьа къовсам лоаттабеча Петербургски союза» дешах 1895 шера 8 декабре Владимир Ильич лаьцарца дувзаденна. Цхьа ца яккха Мария Ильинична Ульяновай Надежда Константиновна Крупская а санна, Петербурге боагIа уж хан-хана хьа набахта Владимир Ильич волча ахар духьа.

ВIаштIехьдаьлар цуна хаддзя. за бувзам лоттабелге, балха еша литература цуна дIачутегта, дIа-

хьа вахьхатаме ухийтаьга (дукхагIча дакъе—конспиративни). В. И. Ленина набахта язьаь листовкаш дIайоаржайта петербургски социал-демократашка дIачелар Анна Ильиничнас. Цу хана дена Владимир Ильича тешаме гIоача а хиле дIаотт Анна Ильинична цо беча революционни балха тIа. Ленин Сибарега вахийтача хана даим къахетаме гIолла бувзам лоттабу цунца Анна Ильиничнас, литература кхухийт цунна, «Россе капитализм дегIаяр» яха книжка кепа теха арадоаккхилга вIаштIехьдовкха, новкъостал ду революционни социал-демократашца бувзам тассараи из дIахо лоаттабаран.

РЕВОЛЮЦИОННИ балха планашта каст-каста дагаувлар Владимир Ильич, Мария Ильинична а сайна, ше яхача тIехьа хиннача йоккхагIа йолча шиъ йишийца. Къаьстта безаме хеташ дувцар Мария Ильиничнас Сибаре гIара цIаенача тIехьагIа бIаргагучара тIахьожамах юкейиса ха йоаккхаш Надежда Константиновна Крупская хиннача Уфе 1900 шера шоаш цхьана бахар. «ДагадовгIа сона — яздора тIехьагIа Анна Ильиничнас,—Камен Беланн яхача хиш тIа гIолла додаш хиннача зIамигача кема лаккерча яьссача палуба тIа дукха дIаьх а луш оахош къамаьлаш даь. Тхо шиъ мара кхы саг тIавоацаш чулар палуба, хIаьта сатийнача хинен тхьайсача бердаштен юкъе конспиративни къамелаш дера чIоагIа ъттуо а бер. Владимир Ильича йолчие бесса, чIоагтIа уйла тIакхийта хьаювцар сона парти хьалъяра лоархIам болаш хила дезаш дола берригача эрсий юкъара газет вIашагIдоллара ше оттаеь план...»

1900 шера Анна Ильинична довзал деть йола, Берлинех Парижеи ленински «Искра» группай балха юкъе дакъа лоац. 1902 шера Россе юхаенача тIехьагIа, шегучаялар ккераш Москве а ца яхаш, Томске, цул тIехьагIа Самарен РСДРП Киевски а Центральни а Комитетий доци бахьан долаш 1904 шера I январе из лаьцача Киевен ях Анна Ильинична. Набахта йоаллаш ах шу даьккхачул тIехьагIа, Петербурге юкхе яха дIа а яха. юха еррига революционни балхах чуйолл Анна Ильинична.

1905 шу Анна Ильинична — «Вперед» яхача большевистски легальни издательства редакце член, Женеве арадувлаш хиннача «Вперед» яхача большевистски газета корреспондент. ТIехдика массехк тайпара мотт ховш массе овгIорахьера образовании сег хиина из социальни художественни литература переводаш е йолалу.

Революционни талгIа аннжачул тIехьагIа, цу хана моттигерча организацешка болх бе торо а йоацаш «Материализм эмпириокритицизм» яха Ленина книжка арадоаккхаш а цун корректура ешаш а хул Анна Ильинична. 1910 шера — юха а тIагIертта лелаш революционни гIулакхаш хIанз леладеш Саратове, тIаккха юха а лаьцар...

Революционни гIулакхаш юха а айденнача шерашка Анна Ильи-

нична — «Просвещение» яхача марксистски журнала секретарь. «Правда» редакце балхага дахьа лоей цо. 1914 шера, мадарна аьлча «Работница» яхача журнала российски редакцена кулгалдеш хул Анна Ильинична, редакце членаш лийца чу а беха, из ара ца дувлаш сациалца йолча хана. Хьалхара дунен тIом латтача масе шера дIахо а профессиональни революционера сатем болца вахар долаш хул Анна Ильинична. Из чувъдача набахтен цIаярах хьайийлар 1917 шера гIеттача революционни халкъо.

«Правда» юха а араювла яьлар, хIаьта Анна Ильинична — болх беш Мария Ильинична хиннача редакце секретарь. Юха а арадув «Работница», цига а болх бу, «Ткач» яха журнал вIашагIдоаь, арадоах Анна Ильиничнас.

1918 шера мас дениз дIаболалу Анна Ильиничнай педагогически болх. Цун хила хьакъ долаш болча революционера темпераментаца ший дерригa низаш дIалу цо халача революце хьалхарча шерашка берий лорадела вIашIтIехьдаккхара, социальни Iалашера, Халкъа комиссариате отдела кулгалдеш хинна из каст-каста лохерча моттигашка хул, берий цIеношка фу хьал тIа да хьеж, цар вахар тоадара новкъостал деш хул. Берий лорадe отдел 1919 шера гурахьа Наркомпросага дIаелар, хIаьта Анна Ильинична а болх бе цига дIачухяр. Анна Ильинична пайца шийца гIулакх тоедалa торо йолаш хиннача советски педагогий къахьерча гIарде боркал оалаш деталува педагогически фронте цо тIевa ца луш баь болх.

1921 шера дениз Анна Ильиничнас бIарчча хьакараш парте историе ленински тIехьале дIайовзийтарен дакъе беш болх болх, хIаьта ший тIеххьара денош хьаттIаоттаца цу тIа а хул.

БОЛЬШЕВИСТСКИ парте историех дола документаш а из вIашагIделлархи хьадьхарахи долл дагадоагIараш а гуллеш кепа детташ долча лоархIамерча, бакъахьарча гIулакха дIалора Анна Ильиничнас ший дерригa низаш, хьинар, кхетам. Цо дикка доккха дакъа лоацаш хьаккелдир «Пролетарски революци» яха журнал а.

Боккха Iилман лоархIам болаш да Анна Ильиничнас язьяь дукха сборникаш, книжкаш, статеш.

Шоккха тIера ца йоллаш В. И. Ленина Института (хIанз КПСС ЦК марксизма-ленинизма Институт) болхло хинннай Анна Ильинична. Цо яздаь да «Ильичах дагадовгIараш», «В. И. Ульянов (Ленин). Вахарен гIулакхийн доаца очерк, «Ильича - берарен школьни шераш» яха книжкаш, хIаьта иштта Владимир Ильича биографех язъяь дукха статьяш а. Анна Ильинична массаза а хьожаш хиннай статьяшка а дагадовгIараш яздеча хана а Ленина образ нарцахьа ца яккхийтара, хIаьта цу дешах даьце кхеволлоэи тIа дукадаза статьяш а язъяьй.

И. СУРОВЦЕВА,
историкий Iилмай кандидат.

(1964 шера 13 августа араьннача («Учительски газета» тIара).

М. Джалиль вийна 20 шу дизарга

Даьхенна дIаденна вахар

Ткъо шу хьалха фашисташа лагере вийнав татарий Iалаьмате дика поэт-коммунист Муса Джалиль (1904—1944). Дерригa ший дIаьхa доаца, бакъьа турпалах хиза дола вахар дIаденнад цо халкъ вортамукъен араз доагIий хийтара тIехьа лоаттийташ къовсама сийлахь-доккхача гIулла кха. Ше хьалхара язъаьча стихот-

ворениеш тIа цо хестайора къоначa Советски республика бIешой майрах. Цкча Эскаре мугIарешта юкъебахара тIахьехар по кампиркой. Поэт публицист, литературовед, переводчик волча Джалиль Мусас тIом хиналехьа хьалхарча вахар дуллача шерашка стихаш, поэмаш, пьесаш язъю. татарий меттала перевод ю А. С.

Пушкина, Н. А. Некрасова, Т. Г. Шевченко произведенеш, дикка общественни болх бу, журналий редактор хул. 20—30 шерашка цо язъяьча стихаш тIа поэта дуцц советски наькха дикка дола къахьегама гIулакхаш («Зайнаб», «Орлас яхача заводе»), йоккхаш карадерзеp («Полосага»), керда вахар хьаладеча юкъе хьинаре дикка лоацача комсомольцех («Комсомольцам»), Iалама рузкъах, наькъа ираьх («Ноккъа кхьаь заметкаш», «Кавказе»), фашистлагени ра..вой дисциплинаах дувьал («Джим» яха поэма). Ший творчески балха тIа Джалиль Мусас чIоагIало лийцай эрсий татарий классически литература карагIдаьнальча дикагIа долчуна, хадданза Iомаеш хинна халкъа творчество, халкъ... дийцарашa язъянуга. Сийлахь-боккха Даьхен тIом болабеннача хьалхарча денхьехь фронте вода Джалиль Муса. Тiем тIа воллаш цо язъяь стихаш Даьхенна болча боккхача безамах фашистски захватчикашцарча моастагIалах хьаьйинза я («Окопа чура письмо»). 1942 шера Волховски фронте вIоагтIа чоххаш а хинна фашисташта кIалхъар из. Лаьда болхл фашисташта тIа мел оттадаь Iазаи лоаш, ца зохаш, кIезига ца гойташ, духьал лаьттав из палачашта, вахарцен кортамукъаленцен болча безамах хьалйнза йоле, Iалаьмате дика стихаш язъеш хиннай цо. «Моабитски тетрадаш» яха цо лагере язъяь стихаш дерригача дунен тIарча миллионаш болча наха йовз. Талант йолча поэта-патриота Джалиль Мусий ницкъа тахан а чIоагIа эшаш да—ялкхи тешаме хилара, Даьхе дукха езара уйлаца кхетабу цо вай.

ДУЛХ ТІАДЕТТАЛУ

Лоамец дьгІенеш царадерзара гІуллакха йоккха опыт йолаш ба Урус-Мартана производствени управлене «Горец» яхача совхоза хьайбаш лелалераш. ХІанз ворхІлагІа шу да совхозо массе шера 2 эзар бежан ахкан дьгІенашка дажа ккхуьйла. ХІьта совхозо укх шера лоам дига доахан кхы а дуккхагІа да — деттача доахача ши Іуй а долаш, 2600 бежан. Укх Іай кхоабаш лоам лелале лерхІ 600 къона бежан.

Вашха-дика лоамаи баьцаш, лоамаи шийла фо, шортта мала хьастара дуздувла цІена хий — цу доллача хІамаша новкъостал ду хьайбашта дулх дикагІа тІаккхетийтара. ВорхІ шера віаштта дажа кхувлаш хІара шера доажадеш дахьккхача 120—150 дийнахьа юкъера лаьрхІача деннен бийсаннен 750—850 грамм дулх тІаккхет совхоза хІара бежана, планах лаьрхІар 600—700 грамм мара йоацача метте. ХІьта цхьадолча, Іулацица 900—1000 граммига а дІаккоач тІаккхеташ доло дулх.

Укх шера совхозо управлене эттара хьалхагІа лоам дитар совхка Пензенски областера ейца доаладаь симентальски фух дола шинараш. Шинараш хьалхадаьд біарччача шера фусоцаль а лоттадеш. Дуккхачар шеко яр цу шинарашка лоамаи хьалаш доалургхилараx. ЧІоагІа лоравала везаш вар. Опыт йолаш болча нов. Яндарова бригадацарча бежа Іуша хьалхагІа (біаьстан юкъе лоам дажа хьалдигалехьа) фо хкетийташ леладора шинарганш 3—4 сихьата, цу цхьан ханна доажа е деш. КІезиг-кІезига Іомадеш хьаІомадора уж біарччача дийнахьа дажаргдолаш. Лоам хьалдугача хана я цу тайппара, юкъюкъе доажа е деш, са а лоІийташ дугар уж. ХІала доамашка долаш дика хьал да царга, дукха дулх тІадетталу. ХьалхагІе а дахьча лоархІамех деннен бийсаннен юкъера лаьрхІача хІара бежана тІаккхет 950 грамм совгІа дулх.

ЛерттІа доажалелга керттера гІулакх да лоам дажа дигача хьайбашта. Даим цун терко ец ба тха доахан леладераш. Аьхки лоам дажа дига доахана боаккхача 4—4,5 бетта Іулаш латта моттигаш 3 — 4-зза хувц оаха. Дажа дугача хана доккхагІен тоаденнагІен дола доахан хьалхв хул массаза а. хІаьта къовен зиьлзагІен дераш тІехьа хул. Цу тайппара: дажаш а тІехьа хуй эсалагІа дераш, цар юаш йола буц тьалха долкача хьайбаша йиаь, ІотоІаяь, цар гІегІолла наькъа такилгаш дийкка хул. Цудухьа наст-наста хувц тха доахан лeлалераша хьайбаш латта моттигаш. Дажача а дІа-юхе дугача а хана доахан маьлха духьал ца хилийта гІерт уж, хІана аьлча маьлха зІенараш біаргашка легаш хилча хьайбаш довжалац. Цу доллача хІамаша новкъостал ду доаханна дулх дукхагІа тІадетталалийтара. Цу зьлкъе чІоагІа йоаххо ю племенной шинарашка хьожаш болча, вокхкхагІча гуртоправа Джамалдинов Заурбика бригадерча бежа Іуша. Дика болх бу гуртоправ Хоакаров Зала волча бригадерча бежа Іуша а. Цар кхоабача доаханна деннен бийсаннен 900—950 грамм дулх тІаккхет. Иштта цІена болх беш ба Азиев Хьамид, Тургуев Маьхьмад, дуккха кхыбараш а.

Юххьанца хІара бежана деннен бийсаннен тІаккхеташ дола дулх 800 граммага дІакхоачаде аьнна декхар тІаийпадар нов. Яндарова бригадо. ХІанз цІаькка ший тоpонашка а хьежа коллективо лаьрхІад. Сийлаль-боккхача Октябра 47 шу дузача денга хІара бежана деннен бийсаннен 900 грамм дулх тІадеттадалийта. Хьалхарча итогаша тхо гІаддут. Оаха дахча лоархІамех доамашка дажаш яьккхача хана 1500 Іаьса 1070 центнер дулх тІаккхаьттад.

Укх шера лоам дуккха йол кийчъе торо йолаш я совхоз. Совхоза дерригача доахах 70—80 процент дараш лоам да, хІаьта из бахьан долаш ккоерльа дуккха хьалкхевь ка бола плагаш кийцачул тІехьагІа мошача доакъаршйна лаьрхІа дІайийна хинна а кхыйола а культураш. Лоам йол хьакха йолаенная хІанз совхоз. Лоамаи баьцах яькка 1500 тонн аьла кийчъе лаьрхІад. Цу дерригача гІулакхаша совхоза хьайбаш лелалерашка йиш хулийтаргья тІуккха кагий доахан лоам кхаба.

А. АТАМАЗОВ,
«Горец» яхача совхоза рабочкома председатель

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМ

ДІадахача шера гуракъа Урус-Мартана производствени управлене «Лермонтовский» совхоза кхоалагІча отделенерча шурий-товарий ферме доаладир Пензенски областера дукхьашха дазка племенной доахан.

Кердача хьалашка нийсденна хьайбаш цамогаш ца кулийташ Іалгара дахара къахьийгер ферма коллективо. Из цар дика віаштІехь а дьнина. ХІанз духьашка мара ца дахкача цу доахан дукха шура лу, цар дьгІаьсий могаш да.

Паччхьалкхене хьайбаш леладерий коллективо укх шера шура яккхара план. ХІара фуражни Іаттагара 880 килограмм шура яккха езача доккаща хІаьвзе а кхочачаш латт уж декхарш. Иштта Дебирова Зурас дІабахача ворхІ бетта ший группер хІара Іеттагара 1082 килограмм шура яьккхай. Цо тІайца керда декхар да ший хьокхам 1800 килограммага кхочабе аьнна. Дика толамаш доах ферма кхыча доаркаш а.

Цудухьа віаштІехьдаьннад ферма коллективна шура яккхара йола ворхІ бетта план кхоачашъе.

Дика хьалкхеду цига Іаьсий а. Іаьсий дика кхабарца къаьстта белгальвннай телятница Арсанова Арубика. Цун групле да Іоахьча дийнахь дела кхоаба кагий Іаьсий. Таккхалин царех цхьаккха Іасе ца доляйташ чакхдьнвай Арубика.

Дика товлу цун группера Іаьсий. Планах дийнахь-бус 820 грамм мара тІаккхета ца езача 650 — 670 грамм дулх тІаккхет хІара Іасилга.

Шин балкаца дика лоархІаву телятник Гаштиев Ахьмад а. Цунга да бить бутт баьнна 84 Іаса. Царех я цхьанкха къьстадац. Дийнахь-бус планах лаьрхІачул совгІа 70 — 80 грамм дозал тІаккхет Іаьсашта.

Ферма къахьегамхой хІвзалетоаь баьнаб шоай помещенеш. Кийчду шортта доакъар. Укх шера Іалашъяьб 250 тонн йола, 1300 тонн силоси геттала дукха чан. Из хул дІалахача біарччача шера Іалашдаьчул 30 процент дукхагІа. Хьайбашта доакъар Іалашдар отделене хІанз а дІахош ла.

Сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дизара сийна социалистически ядь а йоржаьь кхы а хьинаре къахьегаш я укх деношка барт цхьоагІа йола ферма коллектив.

М. ЗАКРИЕВ.

Новороссийский порте хьоттадаьд Гетеборге (Швеци) хьалдаь форда тІа гІолле лела док. Толаме чакхъьлар 37 дийнахьа Европана го боаккхаш но ья рейс.

Сурта тІа: (аьрдехьара аьттехьа) докмейстер Р. Ревякин, воккхагІвола электромеханик А. Лебедевой, воккхагІвола механик Е. Рулев. Уж ба док хьанийцараш а хьадоаладараш а. ХІанз цу гІа болх беш а хургба уж.

Р. Меерова сурт.
ТАСС фотохроника.

ОБЛСОВПРОФА ПЛЕНУМ

КЕРДАЧОА — ШЕРРА НИКЪ

Укх деношка облсовпрофа V пленум хилар. Цига «Керда техникен хьалха латта опыти республика предприятешка балха юкъеяхьарен производствени процессашта автоматизаци механизации ярен хьакъехьа, профсоюзни организацей декхараш» яха доклад йир облсовпрофа председатело С. С. Сидельникова.

Докладчика йоаз, промышленноста предприятей, гІишлой организацей, транспорта, совхозий профсоюзни организацешта, вай республика партийни органий кулгалца, коммунизма материально-технически база хьаьра хьалхьара КПСС ХХІІ-ча съезда решенеш кхочаш я еш, болхлой, специалистий, гІулаккерча наьха коллективаш даим сарцагІйовх производствени планаши социалистически декхарши кхоачашдера, царна юкъе шерра социалистически яхь йоаржаю. Коммунистически къахьегама коллективи ударники аха цІи иккхар дукха ляьцача яхьа юкъевлав 100 эзар совгІа болхлой гІулаккера саги, хІьата царех 39 эзар сато хІанзале а цьаккхай из сий дола цІи.

ДІахо докладчика дуьц, керда техникен хьалха латта технологи юкъейоалаяра, производствени процессашта автоматизаци механизаци яра гІулакха профсоюзни боахамен организацей болх мишта віаштІехьбаьккхаб. Укх шера алх бетта алхха мехкдаьттан химически предприятешка чакхъьнккхай е толаме чакхйоаккхаш латт паччахьалкхена кхо милион сом совгІа экономически эффект еина йола 52 лоархІамера мероприяти. Масала, буровой конторашта толаме кхоачашду чІамигдахьчен чІамигачен остаца а Грозненски Іилма тоххама института конструкцей долча одношарошечни остаца а бурув деттаи скважинаш йоаккига, задвижек шоаза совгІа хІама ньаш вьяна механизацияь вышкомонтажни балхий процессаша, спуско-подъемни операцеш йолча ханд шерра пайда эц механизированни дІоагІаш пневматически клинони захватеш. Мехкаьтта чакхдоахачен химеи системе пайда эцаш я пропиленацарча этилена сополимера технологи, и кх. дІ.

Творчески общественни организацей болх ше бувцаш, нов. Сидельникова белгалдоаккха, вай республике болх беш чухьара резерваш тІагІертта лоаш а царех пайда эцаш а чоле 10 эзар совгІа Іилмахо, инженер, техник, производства новатор юкъевоагІаш йола ший-ший отраслевн Іилма-технически общество хилар. Укх шера хьалхарча алх бетта творчески бригадаше, общественни конструкторски бюроша, экономически анализа группаша кхоачашбаьб производства технически боарам лакхабарца бувзабенна йола 350 болх. Алхха 2-гІа Еррингсоюзни общественни хьажар хиннача тІехьагІа вай республика Іилма-технически обществий новкъосталца производствана юкъейнхьай 3 миллион сом совгІа экономически эффект йола 1600 рекомендаци. Из бахьан долаш хьалхара Еррингсоюзни ахчан премий йийцай «Старогрознефть» мехкаьтта промысловн управлене НТО. ДуккхагІа йола рекомендацеш технически прогрессана дукхана маьле хилар. Масала, Замакхульски майдан тІа а санна отта а ерь «Сунжанефть» НПУ юкъейнхьай зІамигача габаритни конструкцей тІерча мелах чьккхо скважина, хІьта цо йиш хилийтар 2,8-зза сихагІа буруув толо.

Дукха къахьег вейцита толашагІа йола къахьегама четодаш віашагІтохаш, йоаржаеш, юкъейош. Цу гІулакха дукхагІа йолча предприятешка віашагІъехкай шоай болх производстиера болх бечча моттигашка практически чакхбоахаш йола толашагІча опыта школаш, арахеш плакаташ, листовкаш, чаддарза кепа а етташ, дІайоазийт из многотиражни а республикански кепа йоазонга а хІаьта иштта радиои телевиденеи гІолла а.

Цхьабакъда, технически прогресса дахьаь чакхбаьнна болх, йоаз докладчика, вай кхоачамбе йиш йолаш бец. Кердача техника лоархІамерча объекташа дукхача предприятешка шераш доах болх бе ца йоалайолийташ. Эггара хьалха царех 1 йистелцаш йола ха массехказа тІехьаьнхха йола Карабулакера газобензинови завод. ХІаьта хІанз а цхьайола оборудовани я из гІиос хьалбена ца тоаш Из завод хьаллаь ца йоалийташ тІехьайоахаш долча керттерча бахьанех цаІ да гІишлонкойн монтажни къахьегам во віаштІехьбеккха хилар. «Южгазпроводстрой» СМУ-9 администраце бохкдошта лерттІа культурно-бытовой хьалаш ца хилийтар.

Уж дерригa кхоачамбоацараш хьиявд, йоаз нов. Сидельникова, профсоюзни организацешца шоай коллективий уйла йолаш дола дукхий производствени кхоачамаш сарцагІдахарах царех пайда эцаран кхоачамболаш тІаерзаеш ца хиларах, боахама кулгалхой бехках болха тІа брак яр, балха зехьа йоаяр, къахьегама дисциплинен технологически цикличности наст-наста телхаеш хиларах и кх. дІ. Масала, алхха бурув деттача болх лерттІа віаштІехьа ца бенхкар бахьан долаш укх шера хьалхарча 6 бетта сеца латташ 40 эзар сахьат даьнккхал оборудование.

Профсоюзни боахамех организацей декхараш сенах латт аьлча, уж латт. белгалдаьккха кхоачамбоацараш дІадахьархи цу наькъаца производствени план а семилетка 6-ча шера тІайийца социалистически декхараш а кхоачаши тІехкхоачаши ларахи.

Цул тІехьагІа нов. Сидельникова доклад йица болабелар.

Трибуна тІа ва «Красный молот» яхача завода керттера инженер нов. Е. П. Ларионов. Вай мехка программо оттадаь декхараш кхоачащдеча доккха дакъа лоац, — йоаз цо, тха завода болхлоша, инженерашa, техникаша. Алхха укх цхьан шера оаха белха юкъейнхьай 46 организационно-технически мероприяти. Завода коллектив тІагІертта къахьегаш я керда агрегаташи машинаши хьалр а къьнара ераш эргахар а духьа.

Нов. Ларионова йоах, технически прогресса дахьаь ше беш бола болх рационализаторийн изобретателийн Совета, общественно-конструкторски бюро, экономически анализа бюро, творчески бригадай новкъосталца бу заводан администраци.

Чон доладена цеха йиза реконструкци яра доаш кхоачашдаь даккхара шоашта новкъостал делга дех нов. Ларионова пленумгара, хІана аьлча Къилбаседа-Кавказски совнархозо 1964 шера ахча хьожадаьдац цу гІулакха.

Цул тІехьагІа къамаьл даьча швейно-трикотажни объединене рационализаци изобретательствана гІулакхашта волча инженера нов. А. М. Бараева дийцар технически прогресс яра гІулакха швейникаша а цу тайпара дукха къахьегаш хилар. Кертерча предприятее оттавай 2 конвейер, гидропрессаш, дикагІа йола баракъаш тега машинаш, иштта кхыдараш. Цхьабакъда, царна дуллагІа хІамаш кэрагІлдаргдар, нагахьа санна технически база віашагІъелла ца хиллалтаре.

Ше къамаьл деш «Грознефть» объединене керттерча инженера нов. И. И. Стадников белгалдаьккхар керда техника планах юкъенкхахьар бахьан долаш мехкдаьтта доахача промышленноста предприятей коллективаша цІенхашттара толамаш дахьа хилар а Къилбаседа Кавказе хьалхара моттиге латташ хилар а. Цхьабакъда, цар толамаш дукха а доккхагІа хургда, нагахьа санна «Красный молот» яхача завода коллективо хица тІоанаш доладара эша лакхача давлене арматура дена тха заказ дизза кхоачашдой. Цунах тхона новкъостал хургда шу чакхдаллалца миллион тоннаш совгІа мехкдаьтта даккхара.

ДІахо къамаьл даьча Гудермеса локомотивни депо машиниста нов. Машинa, шоай коллективо дахьа толамаш хийца вьниначул тІехьагІа, нІенхашта критика йир ремонтни база керда помещени хьалъелга во леладеш хиларах гІишлой-монтажни поезда кулгалхошта а кердача техника объем сихагІа болх бе йолалийтара кхоачамболаш депо коллективана практически новкъостал цІа дарах машиниакъе отделени райпрофсоюзи кулгалхошта а.

Мажих ена треста керттерча инженера нов. Чернова пленуме дахьа лоацараш дийнар, мажих йоттача къанача заводашка кулгалца къахьеге не дезаш болх віаштІехьбаккха а продукци дикагІа арахеца а лаьрхІа шоаш хилар.

Керда техникен толашагІа йола опыта балха юкъеяхьара а производствени процессашта автоматизаци механизаци яра а дахьа профсоюзни боахамен организацей болх тоабара тІаерзаь йоккха решени тІайийцар пленумо.

С. ЧУХАРЕНКО.

Шин столове...

Укх тІеххьарча хана дукха нах летаьр Малгобекерча дола столовей адресах. Кхача во кийчбу, порядок ца йоахар. 20 августе ва тархар тха рейдови бригадо. Эггара хьалхагІа «Малгобекнефть» НПУ ОРС-е чуйоагІача Серго участкерча № 6 йолча столове дахар тхо. Цун балхе эггара дуккагІа летаьр.

Столове тхо дІачудаьлча гІалкхьа наха долкьйна хІама дуа ха яр. Іалаьчате во сурт дар тхона хьалхашка отттар. Столови йнъе мийнте дахьнетола тІа къаракин чкаьгІера мелаш нах бегІаь, помещени хьалйиза тІеьлен кІур бар, бахар тІа санна гІарш йорт.

Сога хо ца балийта чаьлуй богІа хургба столове кьатий мелараш еьнии хетаь. Вахьда, иштта лазар тхона тайнаб: Укхаза шоай цІагІа санна нарсІата бар цела хьашийн. ХІама дуачарна гІулакх дер лелар кадай официантка Мамиогова Сони Кьасань ца нала аргарий во, ше из мелараш лелаш тІеххувьаш хилча? ХІьта истолашта хІалкхера йовесаска шуаш ца йоксоя дІахкуьяр.

Тхо цу чу долаш наьх лІемъ вокха хийна буфете латтача Дашмилгов Азейгана лорхаьнийн предложенейн книжки хьалийхар цхьан саго. Буфетчицас книжка дала тиганар. Книжка хьвда дІайдакьва, йоахар ця. ХІьта заведующи хьаьІаехя швийта халде, заведующи вай, продукташ я вахав, аьлар.

Вахьда, тховш малеш да оха дІехайтача ейха кобайр книжка в столове заведуюши Горбаков я. Из вагІар столове подвала чу, столове латтача гІулахах дежкъача санна. Укхаза мелараш духхагІбараш шофераш ца бий, столовера арабаьнначул тІехьагІа цар кверер ерг ца йий, хІана мелийт оаш столове кьаракъаш? аьнна хаьттача, соьв біаргадийнадий, ахьи бехкаш вуллар заведующий.

Бехьлчара гІишлонхой обшебине бехераш я столове хІама дуаш бъгІараш я дэа хІама шийла, порцешка дулх кІезига куй яаш. Гулаш порце чу дуллаш дола дулх — йиъ віегнаг шийі барзІе а тІех сокэзача хила езача 50 граммага дІаяхчанаар. Иштта кІезигагІа вар котлеташа а. Цу дийнахьа сменах хиннача шеф-повара Бурдеенас тарах бехке дора. ХІамилт хилла я ца гІертар прейскуранте ца ягчара цар дій хІама нийсанча хургдалар ца. Цул совгІа хІама дее хьачуулача наха кхоечнбила а нийчак укхза дяз хІама. Цивен сахьата тІахьаьнлча хьалхагІа е шолагІа дуар ялаз столове. Прейскуранш дея хІама нийсдеча кутис віашагІьвна ала, царна тІа ноэий хуаш.

ХІьта лотаьрчайн предложенейн книжка тІа тхо хьенкъча чахха ухье баркалаш марадаш: столове болхлой безамба, дея хІама чам болаш нийсду йеча порядок я. Вахьда, столове вагІача цхьан болхоиІар ххьа хІаьнаб аьнна хьаттача, ше из аларах дехке вакъхар официантка нов. Маймгова. Иштта хилац безаме.

Столове йоккхе штат, еригатороны я, лайта царна хала дац бола лерттІа віаштІехьбаккха.

ХІана віаштІехьаоал «Ингушский» совхоза кьахьегамхой столове зІамигача коллектива болхлой хьашташ дизза кхоачашде. Цу столове цІена я. Нозий чІухаргдоацаш наркашка чикисош дала, продукташ ди-ще моттагашка дІадотгуьч я.

Тхо укхаза кхачача чаяй вокхкагІвола повар Умулова Хадишь хиар. Столове гулгли латтае болхлой, шофераш, наддІ дІателар дей хІама дуа чончне нов. Алероене йІеьла тІайчата хІиар. Кхоачамни сота хІама дІатаайдойкья кочалораш, наеаш ивахаькаеир нов. Умулова я.

Совхозо бахне дІеронш хьатІа ца тарах болхлой моша чІачча йоваш ца битар дукха иче километр гена йолча совхоза беш хІаш яна йоагІар на.

Оаха чьаттача, чІоагІа безаме дувнар хІама дуаш дагІаша нов. Умуловен Алероена. Дийна тайа-тайпаа а кем болаш а кхача йийбу укхаза. 40 кепицак вкзавлиа хІама дан йиш я Пхацим лерттІа кхол.

Копиг совлаиххари, йезаме ца хиалои сакие дола гІулакхеш тхо укхаза долча кхь бетта чІвале нийсденналац, йоах Грознера совхоза новкъестаза бахийтача шоферашна. Тхона чІоагІа аттув болаш да столови ІуйраІна дий сахьат деькча дела сайоняа цхьайтта сахьат даллалца болх беш хилар.

Вахьда, совхозе кулгалхоша доттІеш дола новкъостал цо столове болхлошта. Дика віаштІехьдаьккхадел царна декхар, хий хьетІакхахьйр. Уж хала балхеш дукха гІолча хана шоаш де зезаш хул шофераш. ХІаьта селла цар дукха къахьегарах (16 сахьата) дуаш дола хІама а кІезига да. ХІаьта я из ца къовсаш хиннаре къахьег столове болхлоера.

ТІаргаш чамаш еший юрта хилача зІамигача столове болхлош хІара денна 90—300 сага лерттІа гІулакх де віаштІехьдоаллаш хилча шоферчеш хиІайд йолча 6-гІча столове йоккхача коллектива ца віаштІехьа ца далаб.

ОРС-а кулгалхоша дикка йоакхо е еза цу столове болх тоабара.

«Сердало» газета рейдови бригадо:
Н. КЛАДКОВА, МагІалбекерча № 1 йолча горбольници сестра.
В. Тарасов, ВЛКСМ горкомой комитета инструктор.
М. КОСТОЕВ, Назрана районна «Ленина никъ» ахача газета ... отдела заведующий.
Б. АРЧАКОВ, «Сердало» газета собкор.

4 ЭЗАР ЛОР ЭШ ИРАНЕ

«Массехк больницега медицински новкъостал дайта гІертаж къахьийчача кьи хІама ца хиннача тІехьа, тІа, такси чу полицейски кара еинай кхалсаг».

«Во хьал долаш цамогаш хиннача бера мукъа бейнабац кислородни гІайбех пайда эца. Массехк сахьат даьннчул тІехьагІа из деннад».

Тегеранерча цхьан газета тІа арадьннача цу довица яздаьча мугІараша хоаь бу, цамогар кхийтта я лора тІаьоаерг деллах ахча доцаш бис а вранцаш дахкъаза хиларах.

Газето яздьча вахьлараша цІаьнха а дагадохийтар Иране медицински новкъостал дерг болча мах лакха хилари бахача наха паччахьалкхено леш дола медицински гІулакх укхаза эсала хилари. Укх тІеххьарча хана унахцІено лорара министерства бьча коамах, Иране ца 3722 лор, 782 цергий техник, 180 ассистент лар, 381 акушерка. Мехка вахача 22 миллион сага 17256 маьнга ба больницешка, царех 15387 маьнга городий районашта кхоач. 15 миллион болча мехка юрта боахаме бахача наьа кхачац 867 мара больницера маьнги. Больницерча цхьан маьнгена кхоач юрта бахача нахах 18 эзар сагі.

Цхьабакъда, юкъерча шифраша гучадохкац гІулакхий еррига долкъала. Мехка къулбехьа а къулбаьаде-болехьа а, аьду «Эхо Ирана» яхача бюллетено, лораш біарга ца боарш совгІа, уж ба аьнна хазанна а бола нах бахаш районаш а. Нийсса ахаш — 1673 саг — хІаьи бац аьнна бола лораш цхьан Тегеране гулбаьб.

«Хандаиха» яхача журнало, унахцІено лорара проблемаш ше дийцача хана, лаьрхІар, бахача наха кІезига-дукха а гІулакх дара мехка 4 эзар лор, 2 эзар цергий техник, 3 эзар фармацевт, 30 эзар медицински сестраи акушерки, 170 эзар больницера маьнги а болаш йола 700 больница тоьаш ца хилар.

Цул совгІа, санитарно-гигиенически специалистах бола лораш Иране дукхаг ца тоьаш хилар белгалдаьккха да, из хьахьокх гІуланш вахкача, юрта районашка мела хий цІенача хий санитари тІахьожам ца хилар, кхача промышленноста дукхача складацка, предприятешка санитарно-гигиенически режим кхоачашьен ца хиларо, и кх. дІ.

УнахцІено лорарна система геттар во дегІвено хилаь. Иране дуккха цамогараш дахьрнача, бахача наха юкъе бараш дукха хиларах долча керттерча бахьанех цаІ. 1963 шера Тегеране арадьннача «Иран альманах энд букс оф фэктс» яхача журнало яздо: «Юкъера лаьрхІача Иране саго йоаккхаш йола ха 40 шу, дегІадахкача мехкашкарчул 25 шу кІезигагІа а дерригача барех 26 процент дараш кхьан шерага а кхачалехьа доа. Иране бахча берригача наха юкъе нийсса ахаш пхе шерига кхачалда ка йола бераш да. Берех бола кхаиннах а иштта дукха бов, къаьстта а бер деча хана. Йоккхийча городе арахь халача лазараштa дарба деш цхьаккха моттиг яц. КъаьннагІа, Іилманиа дукхаьларча методах ду хІанз а Иране дарба. Кхеча наьха гергарa дукха бераш дегІаца витаминаш ца тоьаш да, из хьахьокх къовача тІехьен физически дегІаир эсала хиларо».

Иране эттара чІоагІагІа даьржа лазараш мара белгалдоахаргдац вай. Официальни статистика иранхий вахар лоаца хиларах долча керттерча бахьанех цаІ лоархІаш долча, кара хулача лазараша доккха ве ду цаьха унахцІенона. Ирана къулбехьен провинцешка бахача наха 75 процент гергга бараш царех кІезига-кІезигагІа мара боаца Центральни районашка баха наха трахома яха лазар долаш ба. ГІоранацьа окулист болча профессора Шамса йоах: «Біаргий лазарашта дарбан деш 30 шера аз баьча балха практико хьахьокх, цамогаш болча нахах 35 процент барий трахомах біаргаш довш хилар. 15 процент барий біаргашта хулча кхыча лазарех, 50 процент барий — образовани, ца тоьаш гигиена боккъонаш кхоачаш ца яра бахьан долаша». Дукха иранцаш ба туберкулезах цамогаш болаш, къаьстта а Гилянски Мазандеранни яхача районашка. Дукха ба цІенавенерически лазараш долаш. «Иран альманах» яхача журнала тІа 1963 шера кепа техача даннешца тешалду: «Ирана городашка бехача берригача нахах 20 процент бераш венерически лазараш доьхкаш ба. Цхьацайолча юрташка из цифра 80 процентга дІаккхочу».

Иране державан университетан лазарашта юкъе хьовхаде дезаш за прб. коза ах лазар. ХІанз из лазар долош 12 эзар саг ва. Иране официальни даннешца яхачох, Царех цхьа а ваи лорий новкъостал дІаккхочуш. Из лазар долаш бола вож юхебисараш унахцІенча наха юкъе бах, лазар дІадалара кхерам шарна тІе а оттабеш. Проказа яха лазар хинна нах эггара дуккхагІа ба Ирански Азербайджане, Курдистане, Хузистане, Тавалеше, Гиле, Заболе, Мешхеде. Из лазар долча ниххх цхьабарш Тегеране бах.

Цхьабакъда, проказа яха лазар долча наха йоккха йоаца ший лепрозори мара яц мехка — Тавризера «Баба Баги», а Мешхедера «Мехраб хан» а. Проказа яха лазар даьржа районаш Іомаяр а из дІадаккхарга дола рекомендацеш кийчъяр а духьа 1956 шера Иране вахар Дерригдуьненан унахцІено лорарна организаце эксперт доктор Л. Браун. Цул тІехьагІе дукха ка ялалехьа унахцІено лорарна министерства къовсина камани йолайир проказ яхача лазара дуьхьала, цхьабакъда, цо дьнйгача кхьх кІама хилазар: из лазар долаш болча наьха колонешка болх бе рьиза хилазар ирански лораш сестрехи цхьанна саг. Юхлера а наймаргІа бераш корабир... Уж во проказа кхача лазара духьала лоттане бечна къовсине новкъостал бе нийсьенна французски ши монахини. ТІехьагІа царех дІаккхийтар кхи а 4 французски монахини.

Лепросореш лелаэра ловдаш ахь хьахенаш паччахьалкхено. Тавризски колонеца нийсаяча дукхагІа аьттув болаш а Мешхедски колонии. хІана аьлча эа лелабеча организацешкара сагІийна хІама кхочу цунга.

Бахача наха медицински гІулакх дечна системина кулгалдеш ший къаьстти яхь центр яц Иране. Ерригача медицински персоналаха больницеха ахьанел кІезигагІа йоаш мара яц цІено лорарна министерства кара. Вожаш тІема министерства, университетий, социальни страхова, ни Организаце. Ирански къаман мехкаьтта компане. Шеча ломеи маьлхен общества, банкий къаьстх-къаьстача наьха организацейн кара я. Частни а паччахьалкхен а больницашка дарба дерг мах боаккх. Частни поликлиникашка мах дукхагІа боакх паччахьалкхен ярашка боаккхачул. Цхьайола операци ерг 10 эзар риалига хаччалца мах бала безаш хул унахой. Алхха віаш нийсдар духьа аргда вай, юкъерча квалификацех волча бойхлочий бетта алапи 4 эзар риал хилар.

Мехкагара дукхагІа хьаІоеда унахошкарча гІайгІайн царна мишa долча хІамайн чотах біаьхий хила гІерта селлара чІоагІа капиталистически мехкий медицинони гІоаргах довллаш дола из гІулакх, цу тайппара ирански лорий практике а хила хьакъ долаш да. 1964 шера 16 февpале арадьннача «Эхо Ирана» яхача бюллетено гойташ дола ирански лорий белггаларча группий гІулакхий сурт йирча хІ. Лорашта, рентгенологашта, лабораторешта, аптекашта юкъе къайлагІа бьь барт ба пациенташ, царгара дуккагІа ахча даккхар духьа. гІулакх доцаш цхьан лоро воккхинна тІальежабеш. Цхьайолча аптекашка лораштa комиссионни мах тоа цар шоай пациентаhта безача мелха молхаш язъеш хилар бахьан долаш. Дукхача лораша белгаларча маьхех шоай лора цІи а шоашара гІулакх а хаийта леладе кхычарга дІател. квалификацировонни боацача наьа унахошта дарба де бокьо а луш. Цхьабайолча боккхийча лораша шоашта мах белча больницашта боккьо лу унахой дуккагІа тІаозаре шоай біерах пайда эца. Цу больницешка яхача гІерташ хул пациенташ, боккхийча лораша шоашта дарба дер лот йоаххаш. ХІаьта боккъонча кьошача пига уж хилац.

Ирано шера даьржад царн молхаш хьаелга. «Кейхан» яхача газето аздора, дукха ка йоашаш Иране гучаьккхай фармацевтика боккъонаш кхоачаш ца а еш кийчъеь сиворотке 2 миллион ампуле Тегеранен провинцашкен дІайийкъа хинна къайлагІара аптека. Цхьабакъда, дуссени йоалаш йолча фармацевтически фирма марка хийний хиилуш тІа. Ирано молхашкен медицински гІулакх дарген бола нах геттара лакка ба. Цунна дуззаденна «Хандаиха» яхача журнало яздо: «Ирак, Турци, Саудовски Арави санна долча лоьллахарча мехкашкарчул дезагІча маьхех Иране йоккхаш йолча молхай маьхаш лакха да яхаш лерхь, дуккхагІа бола пациенташ». Доазол дехьара молхаш «ЕакхДомнефтеща къовсам лоттабеш йолча фармацевтий синдикатй ца віашагІтеха да Иране антекий доккхагІа дола лакъа.

Низкьала йола унахцІено лорара проблема аттача ихха гІертаж, цхьадола гІулакхаш чакхдоахаш а Ирана правительство. Ирански Іаьлалашта летачох, цу дагІоракиа баьнкха эгтара тешамегІа болла тІа ба цига віашагІъелла унахцІено лорарна Корпус. Из тайпа корпус віашагІхоллара хьаьлехьа тоха Шахски фирман (указ) наха дІадоашйтар 1964 шера январь бетта. Корпусе чу дІаяздебо вогІаш ба медицински образовани йолаш бола призывникаш, хІаьта иштта юкъерча школе йистельхе баьнна нах а. Цу призывникаша эскаре дергдола гІулакх чІенаш лазарашa къовсам лоттабе юрта районашка унхьеи йолча унахцІено лорарна Корпусe ду.

Ирански Іаьлалашта керда чакхдаккха лаьрхІа гІуллакх ше довзийташ «Эхо Ирана» яхача бюллетено аздо: «УнахцІено лорарна Корпусо доккха новкъостал дергда юрта районашка бахача наха медицински гІулакх дарен цар санитари хьалаш тоадерен гІулакха, цхьабакъда, дуаа цхьааккха дийна я къовстадургьйн юрташка унахцІено лорарна проблема. Цхьабакъда, кхиняттал унахцІено лорарна дахьаь шош мела зІамига дале а доле молагІа а гІулакх чьалдашкахьа бахкьха гІа дарвІа метаргболаш дац.

Д. КАСАТКИН.
Тегеранера ТАСС-а корреспондент.

«СЕРДАЛО»
3-гІа агІ. 20 август, 1964 шо.

КЪОНА ТIЕХЬЕ ХЬАЛКХЕЯРА—БЕРРИГА НИЗ

Укх шера 21 августе Грозненчарча Цхьоанаг1ча мел цIераччa беша хилар халкъа образоване болхлой республиканцин актив. Активе баьккхабар республика партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей викалаш а.

«Дешара хьакъехьара партеи правительстван решенеш кховчашъяра тIехьа школайи халкъа образоване органийн долча декхарех» доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра нов. Умарова.

Бераштa дешар хьехаш дIадахача шера школашта карагIдаьннараш дувцаш, министра теркам тIабохийт хьалкхуш йоагIача тIехьенна коммунистически хьехам луш, къаьстта дешархой къахьегам, безам тIабохийташ баьча балха цIераш йоах дика производствении дешархой бригадаш йолча школай.

Укх хьатIадоагIача дешара шера, хIама ца эшшаш кийчъяь яьннай школаш, ремонт яьй, довгор тIадена, арахьара тIабоагIача хьехархоштa чуIе цIенош, кхатилла хIама Iалашдаьд, аьлар цо.

Школай балха юкъера къоачамбоацараш белгалдоахаш нов. Умарова аьлар, хIанз а деша даха ха йола бераш да республике школаша чу ца оаш, уж дукха да Наьсарен районе. Дешара юкъеозанза долча берех дукхагIа ираш йиIнташ я. ЙоккхагIча классашкара нохчехи гIалгIаехи йола йиIнгаш дIавовлара дукхьал къовсам лоаттабаьбале а, аьлар цо, из гIулакх дIадаккхара гаьна да хIанз а. Цун керттера бахьанда, йоах министра, дIаяхача замайн воча гIулакхашта, къаьстта дийна гIулакхашта дукхьал мабоагIIара къовсам ца лоаттабелга.

Деша даха ха хиина бераш школашта юкъеозаш а нохчийн гIалгIайн йиIнгаш дешара дIа ца юлийтара тIехьа къовсам лоаттабеш а хьехархоша, халкъа образоване болхлоша беча балха юкъе кIезига дакъа лоацаш хиларах юрта Советашта критика йир министра.

Школаша, халкъа образоване органаша беррига шоай низ тIабохийтаргба, аьлар нов. Умарова ше йисте воалаш, вай заман бокъонца вола саг, коммунизм хьинаре хьалъергьяр коммунистически кхетамца хьалкхевара.

Дукха ха йоацаш хиннача СССР Лакхехьарча Совета сессе хьехархошта, берий учрежденей болхлошта луш дола алапи лакхдарах тIаийнача законах лаьца къамаьл дир Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра заместителa нов. Демюшкина. Активе гулбеннача наха чIоагIа ладийгIар цунга. Партеи правительстван еча йоакхоно, аьлар цо, хьалкхуш йоагIача тIехьенна кхетам балара хьехархой бола бехктоккхам лаккхбу.

Цхьайтта шерара производствении дешара школаш итт шерага йоахаш КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон дукха ха йоацаш баьца соцамна дувзаденна дешара программашта юкъе хулача хувдамех лаьца къамаьл дир хьехархой говзал лакхъеча Нохч-ГIалгIай института директора нов. Лалаева. Шийи къамаьлаца по белгалдаьккхар цхьайтта шера дешара школаш итт шера дешаргдолча вlар хьалха хиннача итт шера школашта юха тIадерзар доацилга а халкъа образоване вайна карагIдаьннараша, вахаро, практико ше хьалха даккхарах даь хIама из долга а.

Дешархошта юкъе беча педагогически балхах лаьца Нохч-ГIалгIай пединститута болхлочо педагогически Iилмай кандидата Кожуховас, школай комсомольски пионерски организацей балхах лаьца ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара Воробьева, Грозне горОНО заведующе Стародумовас, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома идеологически отдела заведующе нов. Симарзина, Нохч-ГIалгIай писателий Союза секретара нов. Зязикова, Ножай-Юрта райисполкома председатела нов. Денилова, кхычар къамаьлаш дир активе.

Актива балха юкъе дакъа лоацаш хилар Нохч-ГIалгIай Министрий Совета председатель нов. Гайрбеков.

Склероза дарба ду фейхоа

Грузи — вайнга гражданства боккъо хьаккха йола фейхоа яха культура а юкъейоагIаш йола субтропически культураш кхееш йола керттера моха. Цу маьхерча культуро лов Iаьржача форма йистера эттара бирсагIа дола Iа, цитрусови яхача сомал дукха а дикагIа шелал лов, цудуьхьа цитрусови сомашта мегаш йолча йIайхагIча районашка а ца хулийташ, кхычахьа хилийта еза фейхоа кхееш йола зонаш.

Фейхоа сом, агронома В. Цуленскире «Заря Востока», яхача газета тIа маяздарра, баьца комарийн ананасеи хьадж йолаш а йод йоаллаш а ба. Цо цар чам совбаккхарал совгIа, склерозах саг верзавара къаьстта а маьхе дола дарба а хулийт. Цу тайпара, шекар, пектин, витамин «С» йоаллаш долча сомех хьаду геттара дика компоташи варенеши, джем, желе, ликераш, чхьагIараш, мармелад, хIьта лордилгех — геттара мерза чам болаш дола шийтайпарча букета ликер. Шийтайпара хьадж а йолаш дола эфирий даьтта доала лордилгех. Сом ше а из чаккхбаьккхачул тIехьагIа хьахийна кхыйола продукташ а чIоагIа хоатташ я.

Фейхоа массе сомах йоаллаш хилеш дарбан йод. Iаьржача форда сарга хиларца дувзаденна да царех йод йоаллаш хилар. Цунна гаьна тIаьнича фейхоа гаьнаш тIарча сомех йод йоаллаш хилац. Форда тIара тIаьда мух хьехкача йола цунца хьийсагIа Iанарца гIетташ урагIъуде йод, хIьта фейхоа сомо из чуоз. Цудухьа Iилмахой ха безам ба сомех йод йоаллийсаргйолаш фейхоа гаьнаш Iаьржача фордатара мел гаьна нах дIайоагIа йиш я.

Фейхоа — из лелае хала йоацаш а субтропически боахамашка лелаяр гIойле йолаш а культура я, цхьан гектара тIара 10 тоннал совгIа сом лу цо.

(АПН).

СПОРТ

Селхана Ставрополе РСФСР йиълагIча зоне «Б» командашта юкъе хьалхара моттиг яккхара тIехьарча ахье вIашагIкхийтар моттигера «Динамо» Грознера «Терек» яха командаш. Сонт 1:1 йолаш чакхъаьлар матч.

* * *

1963 шерарча чемпионех латтача Грозне команда Российски «Спартак» яхача общества кара лелаеча бургацах ловзара хьалхара моттиг яккхара юкъе дакъа лоацаш хилар укх деношка городе Калининграде.

Карельски коман да 25:12 счети Калмыцки команда 32:16 счети йолаш эша а яь, финале яьлар вай команда.

«Спартак» яхача общества Центральни Совета шоллагIа моттиг яьккхар грозненций команда.

Ловзача Еревана, Минске, Калининграда, Ивано-Франковска командаш эшайр грознецаша, бакъда москвичаша эшайр. Грозненски командо шоллагIа моттиг яьккхар цу яхье, дото праз а кхоачаш.

* * *

Укх деношка волейболах, баскетболах, истола тIарча теннисах, бургацах ловзара пионерски лагерий яхьаш хилар вай республике.

Хьалхарча группе ловзаш яр «Лоаман хьаст», «ДоттагIал», «Светлячок» яхача пионерски лагерий командаш. Царна юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Лоаман хьаст» яхача команда, шоллагIъяр — «ДоттагIчо».

ШоллагIча группе дайзача командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар космонавта Ю. А. Гагарина цIерахча лагеря команда.

Пионерашеи школьникашеи доккха дакъа лаьцар пионерски лагерий спортивни спартакиадана юкъе, доккха новкъостал даьлар лагерий начальникаша цунна кийчо еш.

О. НИКОЛАЕВ.

БОЛХ ТОАБЕРГБА

БОЛЬНИЦА болх укх тIеххьарча шера тедха хиларах дукха дийцад тха адресах. ХIанз больница коллектива ший низ тIабахийта къахьегаш я балха юкъера кхоачашбоацарш дIадоккхаш. Унахочуйна лерттIа гIулакх ца деш йисе моттиг чIоагIа юкъ лорий совещане, бекхе йоачоа боагIаш бола бехк бу.

Больницерча унахошта а бахача наьха унахцIено лоравра а моллагIча хана эша гIулакх дергдолаш болх вIаштIехьбаьккхаб. Миччa хена а тхо долча хала унахо веча, цунна цу сахьата диза доагIаш дола гIулакх ду лораш.

Больница чура порядок а палаташ цIена лелаеега а дика дикагIа пел хIанз.

Унахой два безам этта хIама яха йиш хургйолаш больнице вов продуктовх ларех йилдай. Цу чу хул унахоша сатоссаргдола продукташ. Транспорт ца тоъарах унахошта бола кхачан мабоагIара дIакхачийта вIаштIехьа ца доалаш моттигаш нийслора. ХIанз дикагIа вола шофер тIа а волаш лаьрхIа машин къовстарах из кхоачамбоацар дIадаьккхад.

Йоккха я Наьсарен район, дукха ба бака нах. ХIьта тха больнице 440 моттиг хила йоагIача 220 мара яц. Цудухьа стационарни дарба дара хьечуяца боагIа беррига унахой тIаяца йиш хилац тха. ХIьта района поликлиника чуйола цIенош а хила дезачоа гаьнна ца тоъаш да. Цудухьа вIадда тIехьаьтетта йиш йоаца гIулакх да районни больницашеи поликлиникашеи тIаьнна помещенеш хьалъеьга.

Балача наха лоарошта дукхьалара маахий тохара гIулакх во лаьттад районе медицински болхлой ца тоъаш хиларах. Дукха лоткъамаш дар юрташкарча участкови лораша бахача наха лерттIа медицински гIулакх дац яхаш. Укх вoрхI бетта районе вехаа керда 52 медицински болхло, царех 8 лор а волаш. Цу кадрашта тхога йиш хилийтар ше кхоачамбоацар дIадоаккхаш дикка толам баккха а лерттIа болх беш боаца болхлой балха тIара дIа а баьха, цар метта дикагIбараш бахийта а. Иштта дIабаьхар балхара Экажхъоннгий-Юртара акушерка Дудова, Ачалукхерча участкови больницера лор Молодцов, кхыбараш.

Керда тIабаьхача лорий а медицински болхлой а районе болх бе безам тIагIортболаш тхоай низ кхоачар ду оаха уж квартирашца, кхетувдача хIаманца, кхычарца Iалашбеш.

Тха балха юкъе хIанз эттара кхоачамбоацар да больнице шиI йоацар скори помоща бригада ца хилар. Из вIалла а кхоачамболи ял бахача наьха гIулакх диза чакхдаьккхара. Района шиъ-кхоъ бригада эш.

Белгалбаьккха дика болх беш ба районни больница йоаккхагIа йола сестра Мальсагова, поликлинике йоаккхагIа йола сестра М. Ф. Ильичева, Наьсар-Кертерча пункта заведующи медсестра Дзейтова, кхыбараш а.

Партеи правительстван тхоашта хьахкаьнне оттадаь вай советски наьха унахцIено лоравра сий дола а бехктоккхаме а декхараш кхоачашдара тхоай низа хан кхоергьяц оаха.

А. КУШТОВ,
Наьсарен районни больница кертера лор.

УНАХЦIЕНОН СЕЗОН

К. ПЕТРОВСКИЙ, профессор.

Хьанна довзац, сага ше дика болх бара долла хIама даь вальнаж аьнна а хеташ, хIьта цунна болх бу ца луш, низагIа шийга из байта а гIерташ, ха дIа а йодаш, фуннагIа дича а болх хьа а ца Iоаш дола хьал. ДукхагIча хана болх ца булуш хилар сихха вIаьдвалар-ва, дегIа со ца хиларца нийслуш да. Саг ше унахцIена хеташ, лазаш хIама йоацаш хул, хIьата а гIоарвалах хIама даллац цун дегIа», шелалла кхийттача лазара духьалъотта деъал хилац цун. ДукхагIча хана из иштта нийсдалара бахьан — сага шийна ца а хоаш витаминаш ца тоъар да.

Баьца даараши сомаши — витаминаш телараш хиина ца Iеш, царех йоахк сага вахара кхьакха дича а хилалза ергйоаца продукташ керчукь хьакулийташ йола керттера вещесташ. Цу тIа а, баьца даарийн сомийн тайпех йоахк дикха царех шоаех мара кхычарех хила йиш йоаца биологически активни веществаш. Цхьанноша — сосудий оагIош тоаю, уж шьаргIен чIоагIагIен а хулийташ, вокхар — гийгон кхачч охьача железашен беш бола болх тоабу. Кхачана тайп-тайпара баьца даараш сомаш дукхагIа хуле, толашагIа хургба из.

Масала, баьциарa бос болаш мел долча баьца даарех хила деззача тайцара а долаш цIий хьаллоттадара новкъостал деш йола веществаш йоахк. Цу веществаийта йиъе эттара дикагIа а шоаех бола пайда шоайла вIашн лаьхбеш йола фолиеви кислотай B_{12} яха витамини. Фолиеви кислотас (B_9 яхача витамино) новкъостал ду цIий Iоадаран склероза духьалара вещество — холин кeрчукь хьахиларан. Салат, мошача гороха дааьшлгаш, кабуца сийна лордаш, свеклай лордаш, хоха буц—цу йоллача хIамаех фолиеви кислота йолл.

Мошача баьца даараша цу цхьан хайна тел каротингийга, чурий, бронзай сладисти пордош, цIока унахцIана лоаттадара новкъостал деш йола витамин А керчукь хьаеш йола материал. Бераштa аьлча, витамин А уж лакхдолийташ йола фактор я. Довзаш да бIарга са дика хилийтара цу витамино деш дола новкъостал, хIьта укх тIеххьарча шерашка гучадаьннад Е витаминаша цхьана цо склероза духьале еш хилар. Цхьабакъда, кхачан продукташа А витамин геттара кIезига я, чкъьаран дийхках даьккхача даьттаца мара ца из геттара дукха. Массаза буар сайна бола кхача марг буаш ца хилча, кераешаш йола А витамин 25 процент мара хилийта вIаштIехьдалац. Вож юкъейиса 75 процент каротина хьисапе яла езараш баьца даараш а да, сом а ба. Цар йиш хулийт ворхI-борхI бетта тоъал из вещество керчу Iоае.

Мошача баьца даарел совнагIа, каротин йоаллаш а лаьттах тIайоалаш мел йола, цIе бос бола продукташ — морковь, помидораш, рябина, цIе бурч, гIамгIаш, апельсинови цедра, кхыраш.

Баьца даараши сомаш — сосудий спазмаш кIезигъе яа кхоачаш йола магни духъьола хьаст. Из дукха йолла персикех, гIамгIаех, коартолех, кабуцах, помидорех.

Витаминийи витамин ала йиш йолаш я витамин С. Из юкъе йоацаш цхьаькха обмении процесс хилац хер чу. Витамин С (аскорбиновая кислота) къаьстта боккхача доархIаме я мистал юхаметтаоттасам йолча процессашта, кагийча сосудай (капиллерий) оагIош чIагIдара, атеросклероз ца хьайтара. Из дукха йолл сомехи баьца даарехи, къаьстта моша дарех.

Вахара хилалза ергйоацача веществаша организм Iалашъяра гIулакхи доккха дакъа лоац помидорашеи баклажанашеи. Цхьабарашта хет ха яхача наха уж пайдаш чу ца чьанна, хIана аьлча царех йоаллаш йолча щавелеви кислотано организма чу тухаш дIакхастийта толхаду, яхаш. Мел аьлча а, помидораш пайдана я массанена а, хIьта кхера везаш хIама дац, аьттув болаш йоца сезон чакхъаьнначул тIехьагIа царех йоачкаш йола пайданера хIамаш нерага кхоачарг ца хилалой мара. Эттара хьалха помидорех дукха йоахк органически кислоташ. Даьча Iилмай тоххара хаьа цхьаьхкхад хилалза ергйоацаш а Iалашьяран тепайдана а йола Iажийн лимонийн кислоташ помидорех йоахкаш хилар.

Цхьаькха пайданера хIачча а довла помидорех. Хови махарра, нийсейнача дегIахь а ха яха а волча хана цхьадолча даьхье кIезигъйола еза организма чу йоагIаш йола шоай тайпара веществаш — веществаш дегIах дIаэра IатаIъаш йола пуринаш. (Уж цIенлий дIайоал подагра яха а кхыдола пуринош обмен толхарца дувзадена а лазараш кхийттача хана). Уж веществаш дукха йоахк дулха, чкъьарий, хьайбаех йоалача кхыча продуктех а хIьта иштта кхеех, горохах, шпинатах, салатах, цIе бессача кабуцах, малинех. Помидораш дегIа къаьстта дика я, хIьта массане а, цу дааьъе подагра яха лазар лараяа а, ца мегаргйолаш а я.

Биологически пайда дукха луш йола кхачан продукт я баклажанаш. Хьайбаш баклажананца кхоабеча хана нийча экспериментошца хьахьекхар цар цIийнара холестерина боарам 50 процентага кхачалца лохлуш хилар. Баклажанаш — цхьа кура [illegible] новкъостал деш дола калий дукха дIа кхьаст. Иштта хову да, кале тукхаша [illegible]. Цу доллача [illegible] йиш хулийт калий дукхагIа йоаллаш йола продукташ ха яхача а хIьта иштта вега-сосудашта лазар доваш болча а наха кхачаца юкъе дукхагIа укийтилга могаде.

Кхы а дукхагIа калий йоаллаш я коартолаш. Царех хила дезъ нийсленнача дегIахь а ха яха а болча наьха кхачан рационе хьакъаста йиш йоаца дакъа. Нагахьа сайна хIара дийнахьа 300 грамм коартолаш юв, цо биззза кхоачаш берга организмана эшача калеца. Теркалдаза даргдаш коартолаш С витамини духъьолаш бола гоъал бовкха хьаст хилар, цу тIа а, из витамин царна дукхагIа хул гураьха.

Минералаши витаминаши йоахкаш хиларга диллача дуллача наьха е кабуц. Цо йиш хулийт бIарчача шера нера мел эш калийн С витамини лоаттае. Нагахьа сайна кабуц нийса квашит даь, берхIа тIа а боаллийташ лерттIа дIаоттаьъ лоаттайойя, нагахьа сайна из гIаргI-гIаргI ахаш хуле, тIаккха цу тайпарча кабуцах ловдама кIама дIа ца къасташ цунах наьха пайдана мел йола хIамаш воаш хиннача тайпара юс. Цул совгIа, квашит даьча кабуцаха берхIахи йоаллаш биологически лоарIам геттара боккха болаш йола шурий мистал. Пайдана хургдар, нагахьа санна тикашка йоххача сомийн баьца дааройн сокашта юкъе дика кабуца сома берIаш хуларе, кхинеттел газ теха хиннa а. Теркалде деза, квашит даьча кабуца оаллйех е цар доаллъаех С витамин шинкъоалла кабуцах йоаллачул цхьан ахааззем дукхагIа йоаллаш хилар, хIьта витамин С кердача кабуца чурча лордех дукхагIа йоаллаш хилар, тIагIоаларча лордехчуд. Гучадаьннаа, кIай оала болча кердача кабуца сомах кера а шийтта перстин дерга а хулча а дарба деш йола U витамин йоаллаш хилар. Иштта хова да, кIай оала болча бийдача кабуца тIехьаьнна ца дарстийташ йола тартроновая кислота йоаллаш хилар. Iаь-тIа дукхагIа гучадоалаш лаьтт бийла баьца даараш, къаьстта а салата хьесапе массаза а меноца хила йиш йоле кабуц пайдана хилар.

Пайданера веществаш дукха йоахк обакхах хьисаперча баьца даарех — карбазех, пастех, обакхех, кабачкех. Масала, харбазах дола шийтайпара шекар — фруктоза, хIьта иштта дукха, аьргача баьца даарех доаллар массел хургдолаш, фолиевая кислота а. Пайданерча, чурашкарча микрофлорон кхача оаьча нерон болх дикагIа бара аьттув боаккхаш йола боча клетчатка а абаккха хьисаперча баьца даарий.

Белгалденна деза, дегIах дика дIалаташ а керо биссаа пайда эшаш а дола нистина дукха хилар. Аьнц, пайнц махарра, боккхача доархIамаш да цIий Iоадара, мистал йоаккха процессаш а дегI дахьа процессаш а хулча хана, хIьта из къаьстта а боккхац доархIаме да берашта а къаьбеннача наха а.

Кердача нарсех дукха йоахк пайданера веществаш, къаьстта а гайга хIаллларча желешна боарамагIа болх бара хилалза даргдоаце цихк.

ЧIоагIа теркалде дезаш да хьадж йола баьца даараш — сьмарсаьхк, хох, петрушка, укроп, фитонцидаш — бактереш йоаш йола веществаш йоахка кхыдараш. Цар унахцIена лоаттаю гийг.

Баьца даарехи сомехи йоакк чей хиннача дарбе дара пайданера средство хиларах терра дукха хана дехъ йоазаш йола веществаш — пектинаш. Керда даьча токхамашо гучадаьккхад мурчура доаьж доалла веществаш зулам дергдоачача аха мел кхоачаш уж хилар. Пектинаш дукха йоахк Iажех, боалех, апельсинех, къаьстта а цIеча хорсамех, столове свеклах. Шуа совгIа, цу тIеххьарчох йоахк антоцианаш — цIий дааль ма дикача хьала тIа а цIийна нийсача боарам тIа а хилийтара новкъостал деш йола средствааш.

Хуволленнал баьца даарийн сомийн клетчаткех хеташ хиннa хIамаш. Гийго кхача оаьян бу болх тоабар мара клетчатко кхы дааш хIама дац аьнна хеташ дар хьалха. ХIанз гучадаьннад, цул совгIа, цар чура холестерин дIаяккхара а цо новкъостал деш хилар.

Цу тайпара, гуьраншра баьца даарий сезон вахара хилалза ерг мел йоагIача веществаца организми Iалашъяра эттара аьттув боламгIа йола ха. Карара ца алийталаш ма ха!

(1964 шеро 16 августа араяьннача «Известия» тIара).

Беррига хьмбола къахьегамхой а сенна боккхача безамца [illegible] баха кийчъеш ду Грознера бераш. [illegible] Октябрьа 47 шу дезаре [illegible]. ВорхI бетта продукци [illegible] фабрике, хIьта [illegible] 103,4 процент кхоачашйина къахьегаман плана. Плананал совгIа арахийна продукци 12 эзар сома махьа я.

ЕррагIча участкий коллективашта юкъе хьалха латтарех я №117 йола Барышниковас довл ду участок. Цу участкера ба мастер Горбовин мотористка Николаенкой. ХIанз Николаенко балха операцешна хьожаш я мастер Горбовн.

Ж. ПЛИЕВА сур.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

6.30 — юрта бахама болхлойн передача (эрсий меттала); 6.45 — концерт; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача газетийн обзор; 8.15 — «Сердало» газета обзор; 8.25 — концерт; 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала); 16.00 — август бетта музыкальни календарь; 16.30 — керла хоамаш (гIалгIай меттала); 16.45 — «Къонал» аха передача (гIалгIай меттала); 17.00 — «Кхийлбаседа Кавказе экономикехула аьлхар» яха радиогазета; 17.30 — керла хоамаш эрсий меттала; 17.45 — Лермонтов вина дена хетаяь передача (нохчий меттала); 18.20 — керла хоамаш (нохчий меттала); 18.35 — нохч гIалгIай эшарий концерт;

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНЕ: 12.00 — «Зоопаркера Iуйре» яха бераштa йола передача; 12.10 — мультфильмай сборник; 18.25 — телевизионни керланаш (нохчий меттала); 18.40 — «Хьайбай продукташ дукхагIа яхара йола тIехьале я доакъъар». Репортаж (нохчий меттала); 18.50 — «Даьхни репорт» яха киноочерк; 19.10 — «Дуней тIе вахар хьехилар» яха беседа; 19.25 — «Вахар дIадолалар а летопись а» яха Iилма популярни фильм; 20.05 — Пачхьалкхен Нохч-ГIалгIай иллейи хелхарей ансамбле концерт; 21.10 — «Тхона шо дукха деза» яха художественни фильм.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ДАКЪА ЛОАЦИЛГА ХИЛАНЗА ДАРГДОАЦАШ ДА

ДЕЛИ, 21 август. (ТАСС). «Азеи Африкан мехкий конференце хилача бакъахьа хинна ца Iеш, Советски Союзо дакъа лоацилга хиленза даргдоацаш да, яхаш дола къамаьлаш чIоаттIа кIал лаьрд йолаш да», — яхаш язду редакционни статья тIа «Трибюн» яхача индийски газето.

«ВIалла юнца а ца езаш йола цо дIалоаца географически моттиг ца хьехайнча а, — язду газето дIахо, — африкански азиатски халкъий керттера декхар хьалдоацаш дакъа мо дуккхаза а Советски Союзо яьча заявленеша а бакъду конференце дакъа лоацаш ца хила езнга.

ВIашн гIулакхаш а лeладеш мaшаре дахара тIа а хьехаш, колониализмана духьаллаьца къовсамо керда мехкаш дизза хьал а лоацаш, царгахьа я Москва. ХIьта укх тIеххьарча хана Китая хьувзаду гIулакхаш, кхыча бесса, шин континенте даха халкъаш цунца Iехаде а гIерташ, хабара шоаш кхайкаеча политикана гуччахьа тийшабола беш да».

«Азеи Африкан мехкий конференцена Советски Союз юкъе ца яйтара, белгалдоах «Трибюна», Китай кхьметтех къахкаш яц расистски концепцеш кхайкиярех а.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Къулбехьенвьетнамски патриотий толам

НЬЮ-ЙОРК, 20 август. (ТАСС). Селхан къулбехьенвьетнамски патриоташа дика каман хал а йоалаш операци чакхъьаккхар Сайгоне къулбехьа правительствени бIуна опорни пункташ йохаеш.

ЮПИ агентства беча хоамах, даьча тIемах цу районе цаI бизза хIалакьяьй йиъ кIезиг-дукха йохаьи опорни пункт я. Правительствени бIуарча поздразделенешца 7 сахьт вайнен 13 сахьт човаш хиннeн ва. Иштта йохаь чуйтай США ВВС доалахьара вертолет а.

ЮХА А КОНТРРЕВОЛЮЦИОНЕРАШИ?

АЛЖИР, 21 август. (ТАСС). Укх тIеххьарча деношка Алжира цхьайолча районашка хьувзашка йоккхий цIераш яьнай, республикана чIоагIа материальни зе даьй цIеро. «Альже репюбликэн» яхача газето белгалдоах контрреволюционни элементаша футторойна теха хила мел уж цIераш яхаш.

БIеха тIом

БОГОТА, 21 август. (ТАСС). Мехка лоамий районашка беха хайшача ахархошта духьала хIанз а тIемаш деш да колумбийски эскара регулярни доакъош. Цу «операцена» 30 миллион доллар хьожадаьд, цунах 17 миллион — ВIашагIкхийттача Штаташа. Иттеш ахархой лийца а лийца набахтенашкеи казематашкеи чубеххаб, цига царна чIоагIа Iазапаш ду. «Сопротивлене дакъа лоацаш хинна» яхача бехка Нейва яхача города набахта чувелла вола Колумбе коммунистически парте цхьа кулгалхо Мигель Руэда.

БIуьо дIалийцача районашка 300 школа дIакъайлай уж лелае эхча дац яхача бахьанийца.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ БОЛГАРЕ

СУРТАШ ТIА: Болгаре Халкъа Республика столица — Софе города центр, (аьрдехьа); Софехча берий безаме цхьан беша.

БТА—АПН суртш.

Город Грозне, Победа яхача проспекте. № 10 йолча цIен 8-ча квартире вехача гражданина Тамбовцев Владимир Петровича суде денаш. городе Пензе, Московски улицерIа № 5 йолча цIерIа 32 квартире яха Тамбовцева Вера Сергеевна ше йитарех йоля дош.

Дош дуьларгда Грознерча Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовиший улица, 18. Телефонаш: редактора зам.—2-07-01; бехктоккхама секретара—2-45-48; партийни вахарех, промышленний, юртбахамех, кехатийн отделий—2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 18. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект.

Типография издательства «Грозненский рабочий», Проспект Революции.

СФ05205, Заказ № 4889.